

UNIVERZITA KARLOVA
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Biologie

Studijní obor: Biologie se zaměřením na vzdělávání – Geografie se zaměřením na
vzdělávání

Tereza Horová

VLIV LÁZEŇSKÉHO CESTOVNÍHO RUCHU NA OBYVATELE
KARLOVÝCH VARŮ

Influence of spa tourism on inhabitants of Karlovy Vary

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jakub Jelen

Praha 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval/a samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne 10. 8. 2020

.....

Tereza Horová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce RNDr. Jakubu Jelenovi za odbornou pomoc a cenné rady při zpracování práce. Dále bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří byli ochotni vyplnit dotazník pro mou bakalářskou práci. Speciální poděkování patří kolegyni Daniele Kebertové za výpomoc se zpracováním map v geoinformačním systému. V neposlední řadě bych ráda poděkovala svým přátelům a rodině za psychickou podporu, ochotu a trpělivost při mém studiu.

Abstrakt

Bakalářská práce se s využitím kvantitativních metod zabývá vlivem lázeňského cestovního ruchu na obyvatele lázeňské zóny v Karlových Varech. Pro dosažení stanovených cílů bylo provedeno terénní dotazníkové šetření, jehož výsledky byly analyzovány a graficky zpracovány. Práce je rozdělena do dvou částí. První část se zabývá teoretickým vymezením stanoveného problému za využití rešerše literatury. Druhou částí práce je pak samotný výzkum proložený diskuzí se získanými daty. V závěru práce je provedeno shrnutí dotazníkového šetření, interpretace a možnosti využití výsledků výzkumu.

Klíčová slova: Karlovy Vary, lázeňství, turistifikace, dopady cestovního ruchu, turistická funkce, historické centrum

Abstract

Bachelor's thesis deals with the influence of spa tourism on the inhabitants of the spa zone in Karlovy Vary using quantitative methods. To achieve the set goals, a field questionnaire survey was conducted, the results of which were analyzed and graphically processed. The thesis is divided into two parts. The first part deals with the theoretical definition of the problem using the literature search. The second part of the thesis is the research itself, interspersed with a discussion with acquired data. At the end of the work is a summary of the questionnaire survey and the possibility of interpreting and using the research results.

Keywords: Karlovy Vary, spa industry, tourism, impacts of tourism, tourist function, historical center

Obsah

1	Úvod	8
1.1	Cíle	9
2	Cestovní ruch.....	10
2.1	Historie cestovního ruchu	11
2.2	Rizikové faktory cestovního ruchu	13
2.3	Dopady cestovního ruchu.....	13
2.4	Geografie cestovního ruchu	14
2.5	Lázeňský cestovní ruch	15
2.5.1	Světové lázeňství	16
2.5.2	České lázeňství	18
2.5.3	Významné lázeňské oblasti v Česku a zahraničí	19
3	Lázeňství v Karlových Varech	21
3.1	SWOT analýza lázeňství v Karlových Varech.....	22
3.2	Charakteristika města Karlovy Vary	24
3.3	Návštěvnost města Karlovy Vary.....	25
3.4	Popis lázeňské zóny	26
4	Výzkum dopadů lázeňského cestovního ruchu na obyvatele lázeňské zóny v Karlových Varech	29
4.1	Metodika výzkumu.....	29
4.2	Výsledky terénního výzkumu	32
5	Závěr.....	45
6	Literatura a zdroje dat.....	47
6.1	Tištěné publikace	47
6.2	Internetové zdroje.....	49
	PŘÍLOHY	51

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Otázka č. 1 (0 = minimum, 5 = maximum)	32
Graf č. 2: Otázka č. 8	33
Graf č. 3: Otázka č. 10	34
Graf č. 4: Otázka č. 11	36
Graf č. 5: Otázka č. 12	36
Graf č. 6: Otázka č. 2	37
Graf č. 7: Otázka č. 3	38
Graf č. 8: Otázka č. 4	39
Graf č. 9: Otázka č. 9	39
Graf č. 10: Otázka č. 5	40
Graf č. 11: Otázka č. 6	41
Graf č. 12: Otázka č. 7	43

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Fáze vývoje cestovního ruchu.....	12
Tabulka č. 2: Typologie lázeňských míst	20
Tabulka č.3: SWOT analýza lázeňského cestovního ruchu v Karlových Varech	23
Tabulka č. 4: Počet hostů v Karlových Varech v letech 2012–2019	25
Tabulka č. 5: Počet přenocování v Karlových Varech v letech 2012–2019.....	25
Tabulka č. 6: Paušální částka poplatku za vjezd do lázeňského území	26
Tabulka č. 7: Porovnání cen nemovitostí v lázeňské zóně města Karlovy Vary.....	35
Tabulka č. 8: Počet spojů MHD v lázeňském území města Karlovy Vary k 10.07.2020	42
Tabulka č. 9: Pohlaví respondentů.....	43
Tabulka č. 10: Věkové kategorie respondentů.....	44
Tabulka č. 11: Délka trvalého pobytu respondentů v lázeňské zóně.....	44

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Dopravní značka omezující vjezd do lázeňského území v ulici Hynaisova	28
Obrázek č. 2: Dopravní značka omezující vjezd do lázeňského území v ulici Libušina	28

SEZNAM MAP

Mapa č. 1: Vymezení lázeňské zóny v Karlových Varech	27
Mapa č. 2: Konkrétní místa dotazníkového šetření	31
Mapa č. 3: Části obce Karlovy Vary.....	34

1 Úvod

Počátky lázeňství je možné pozorovat již před naším letopočtem. Léčivé prameny byly řadu let spojovány s nadpřirozenou mocí a s jejich objevením se pojí nejrůznější legendy a pověsti. Dnes již víme, že jejich unikátní léčivé schopnosti spočívají v jejich minerálním složení, které se liší pramen od pramene. Léčit je tak možné například onemocnění zažívacího ústrojí, stavy po onkologických nemocích, ale také dnu či diabetes.

V Karlových Varech má lázeňství dlouholetou tradici. Počátky užívání minerálních pramenů jsou spojovány s císařem Karlem IV. a známou legendou o založení města. Jedná se o jedno z nejvýznamnějších lázeňských míst v rámci Česka, které dosahuje celosvětové úrovně.

Problematickou lázeňství se zabývá lázeňský cestovní ruch, jenž je jednou z forem cestovního ruchu. Cestovní ruch podstatně přispívá k růstu hospodářství řady států a zaznamenává v současné době nevídaný rozvoj. S tím se ovšem pojí i dopady cestovního ruchu, které mohou mít jak pozitivní, tak negativní vliv. Města se často soustřeďují pouze na vlivy pozitivní a negativní vlivy tak nechávají stranou. Ovlivňovány mohou být nejrůznější oblasti s rozličnou intenzitou. Nejčastěji se jedná o prostředí, ve kterém se cestovní ruch odehrává, ale také o obyvatele, kteří v dané oblasti bydlí nebo o dílčí oblasti ekonomiky. Sem je možné zařadit například ubytovací, stravovací a lázeňské služby, jež jsou na cestovním ruchu zcela závislé. Na základě této problematiky vznikla bakalářská práce, která se věnuje dopadům lázeňského cestovního ruchu na místní obyvatele Karlových Varů.

Práce je rozdělena celkem do pěti kapitol. První kapitolu představuje úvod, jenž obsahuje seznámení s tématem a nastiňuje problematiku, kterou se práce zabývá. Druhá kapitola se zaměřuje na vymezení pojmů a jednotlivých částí spojených s cestovním ruchem. Třetí kapitola je věnována lázeňství v Karlových Varech, konkrétně SWOT analýze karlovarského lázeňství, základní charakteristice, návštěvnosti města a v neposlední řadě také vymezení lázeňské zóny. Čtvrtá kapitola se zabývá praktickou částí práce, tedy postupem a výsledky provedeného dotazníkového šetření. Pátou kapitolou je závěr, který obsahuje závěrečné shrnutí a interpretuje možné využití získaných dat.

1.1 Cíle

Cílem bakalářské práce je zhodnotit vliv lázeňského cestovního ruchu na obyvatele lázeňské zóny v Karlových Varech za využití terénního dotazníkového šetření, které slouží jako zdroj primárních dat. Výzkum bude konkrétně zaměřen na otázky týkající se kvality života, občanské vybavenosti a dopravní infrastruktury. Na základě hlavního cíle práce je možné stanovit následující výzkumné otázky na které by měla být nalezena odpověď po provedení šetření.

Výzkumné otázky:

1. Do jaké míry ovlivňují turisté každodenní život rezidentů?
2. Jakými konkrétními způsoby ovlivňují turisté každodenní život rezidentů v lázeňské zóně?
3. Jaký lze předpokládat vývoj lázeňského cestovního ruchu v Karlových Varech?

2 Cestovní ruch

Cestovní ruch nebo také turismus (dále jen CR) je silně geografickým jevem (Williams 2014). Může být definován jako „souhrn aktivit účastníků CR, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky CR včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro CR, souhrn politických a veřejně právních aktivit a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity, patří mezi velmi rychle se rozvíjející odvětví hospodářství prakticky na celém světě“ (Fialová 2012, s. 5). Jedná se o odvětví, které je řazeno mezi jedno z nejproduktivnějších v oblasti terciéru.

Dle Fialové (2012) je CR tvořen celkem třemi základními pilíři – ekonomickým, environmentálním a sociokulturním. Ekonomickým pilířem se rozumí vliv CR na ekonomiku jako takovou. CR patří mezi nejvýznamnější ekonomická odvětví. Existuje celá řada států a regionů, které jsou na CR zcela závislé. V rámci ekonomického pilíře rozlišujeme ekonomické přínosy a ekonomické ztráty. Mezi ekonomické přínosy lze zařadit zvýšení zaměstnanosti, nárůst tržeb od turistů a návštěvníků nebo daň z příjmů fyzických a právnických osob na území, kde se CR uskutečňuje. Opakem ekonomických přínosů jsou ekonomické ztráty. Do této kategorie patří například sezónní zaměstnanost, nevyužitá kapacita ubytovacích zařízení, realizace CR mimo sledované území apod.

Environmentální pilíř pojednává o vlivu CR na životní prostředí. Pozitivním projevem může být například zkvalitnění životního prostředí v místě rekreace, rekultivace nevyužitých ploch, využití finančních prostředků získaných z CR k obnově památek a ochraně přírody nebo výchova místních obyvatel k ochraně prostředí. Negativními vlivy na ekosystém mohou být zavlečení cizorodých druhů při budování turistických resortů, zvýšení spotřeby vody a významné navýšení tvorby odpadů, které má za následek ohrožení fauny a flóry (Fialová 2012).

Sociokulturní pilíř se zabývá vzájemným ovlivňováním turistů a rezidentů. „V oblastech s velmi intenzivním cestovním ruchem dochází k tzv. dualizaci společnosti. To znamená, že místní společnost se rozděluje na skupinu, která přítomností turistů získává finanční zdroje a další výhody (ekonomické, sociální i politické postavení) a na tu, která z cestovního ruchu neprofituje, naopak strádá“ (Fialová 2012, s. 32). S tímto jevem úzce souvisí tzv. turistická iritace, jež se zabývá vývojem vztahu místních obyvatel k CR. Doxey (1975) vytvořil čtyřstupňovou škálu zahrnující euforii, apatii, znechucení a antagonismus, které zaznamenávají výše zmíněný vývoj.

CR je možné rozdělit na jednotlivé druhy a formy. Druhy cestovního ruchu se rozlišují podle různých kritérií, kterými mohou být například délka trvání pobytu, teritoriální rozmístění, vliv na životní prostředí nebo také organizovanost návštěvníků. Naproti tomu formy cestovního ruchu jsou rozčleňovány dle motivace účastníků, důraz je kladen zejména na činnosti, které jsou v rámci CR uskutečňovány. Mezi jednotlivé formy je možné například uvést CR poznávací, rekreační, kongresový, sportovní nebo neméně důležitý léčebný CR (Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001; Attl, Nejdler 2004).

2.1 Historie cestovního ruchu

První zmínky o moderním CR se datují do období 17. až 18. století. Jednotlivá období jsou vymezena zejména dle motivace a typu účastníků a také neméně důležitého faktoru, jímž je druh převažujícího dopravního prostředku. Právě pokrok v oblasti dopravy, konkrétně dopravy železniční, umožnil ke konci předfáze (viz tabulka č. 1) nevídaný rozvoj CR. Přínosem bylo rovněž masivní navýšení počtu lidí, kteří měli dostatek mimopracovního času a dali tak vzniknout novým pracovním příležitostem a ekonomickým subjektům v oblasti organizace výletních cest (Vágner 2011).

Jedna z prvních cestovních kanceláří byla založena v roce 1845 v Anglii a nesla název Thomas Cook. Její otevření prakticky odstartovalo počáteční fázi CR, v níž vzniká například první zájezdový katalog, hotelový voucher, knižní průvodce a další unikátní služby. Od poloviny 19. století, kdy probíhala rozsáhlá urbanizace, dochází ke vzniku zábavního CR zaměřeného zejména na návštěvu dostihů a kasin. Z lázeňských pobytů se rychle stávají pobyty rekreační zahrnující i přímořské oblasti. Jedinou oblastí, která si udržela své postavení, je oblast profesního a obchodního CR (Vágner 2011).

V meziválečném období nastává fáze rozvojová, jež se vyznačuje zejména vývojem silniční dopravy, která tak mohla obratně konkurovat dopravě železniční. Rozmach je patrný také v dopravě letecké. Mezi první aerolinie, jež zahájily svůj provoz roku 1923 a jsou dodnes fungujícími společnostmi, patřily i Československé aerolinie. Letecká doprava se rychle zdokonalovala, a tak na dálkových cestách brzy převzala roli lodní dopravy. Turisté začínají objevovat nové destinace, kterými jsou například země Asie, Afriky nebo Jižní Ameriky.

Poslední fáze, tedy fáze vrcholová, začíná po druhé světové válce, kdy došlo k bipolárnímu rozdělení světa. To ovlivnilo zejména cílové destinace turistů, které byly doposud pro CR neatraktivními. Dochází k rozsáhlé globalizaci, jež je podnícena

příchodem technického boomu. Roku 1974 vzniká Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO), která má statut Organizace spojených národů a vedoucí mezinárodní organizace v oblasti CR. Cestování se stává nedílnou součástí každodenního života, a tak lze současný CR nazvat masovým turismem (Vágner 2011; United Nations World Tourism Organization 2020).

Tabulka č. 1: Fáze vývoje cestovního ruchu

Epocha	Období	Převládající doprava	Hlavní motivace	Účastníci
Předfáze	do roku 1850	koňská, lodní, pěšky	poutní cesty, křižácké výpravy, obchod, objevitelské cesty, vzdělání	elita, šlechta, vzdělanci, obchodníci
Počáteční fáze	1850–1914	železniční, paroplavba	zotavení, rekreace	nová střední vrstva
Rozvojová fáze	1914–1945	železniční, silniční (automobily, autobusy), letecká (vrtulová)	léčení, rekreace, komerční účely	pracující s vyšší životní úrovní
Vrcholová fáze	po roce 1945	silniční, letecká (trysková), charterová	regenerace, rekreace, komerční účely	ve vyspělých zemích všechny vrstvy

Zdroj: Freyer (2010)

2.2 Rizikové faktory cestovního ruchu

Rizikové faktory CR, ať už se jedná o ovlivnitelné či neovlivnitelné, lze rozdělit celkem do čtyř skupin. V první řadě se jedná o faktory fyzickogeografické, mezi které patří například záplavy, zemětřesení, hurikány nebo sopečná činnost. Vyznačují se zejména tím, že je člověk může jen velmi málo nebo téměř vůbec ovlivnit. Přicházejí bez předchozího varování a ohroží tak nejen místní obyvatele, ale také turisty a turistickou infrastrukturu jako takovou. Přestože jejich trvání je v řádu několika minut nebo hodin, konečné odstranění důsledků může trvat i několik desetiletí (Fialová, Nováková 2011).

Další skupinou jsou faktory politické, ekonomické a sociální. Jedná se zejména o válečné konflikty, teroristické útoky, politické převraty, ale i ekonomické krize, které hrají klíčovou roli pro turisty při výběru destinace. Tyto faktory ovšem nemusí mít za důsledek pouze úbytek turistů. V současné době přibývá tzv. „válečných“ nebo „konfliktových“ turistů, kteří chtějí na vlastní kůži zažít, co se v postižených oblastech odehrává.

Třetí skupinou jsou faktory zdravotní. Do této kategorie spadají činitelé ohrožující zdraví návštěvníků. Dlouhodobě negativně vnímanou oblastí je většina zemí afrického kontinentu. Přispívá k tomu zejména nesnadný přístup ke zdravotně nezávadné vodě, kvalitním potravinám, ale také výskyt značného množství nemocí jako je například AIDS.

Poslední skupinou jsou faktory technologické a selhání lidského faktoru. Jedná se o velice různorodou skupinu faktorů, které mohou zahrnovat události od drobných nehod dopravních prostředků až po havárii ropného tankeru. Stejně různorodá je doba působení jejich dopadů. Zatímco dopravní nehoda může mít dopad poměrně krátkodobý, havárie ropného tankeru může oblast ovlivnit na podstatně delší dobu.

Výše zmíněné faktory vedou ve většině případů ke snížení počtu turistů, jenž souvisí s poklesem příjmů z CR a konečném snižování počtu pracovních míst v daném odvětví (Fialová, Nováková 2011).

2.3 Dopady cestovního ruchu

Jedna z možných kategorizací CR je na městský a venkovský, přičemž pro potřeby této práce je relevantní se zabývat pouze cestovním ruchem městským. „Dopady cestovního ruchu ve městech mohou mít jak pozitivní, tak negativní vlivy na městské prostředí“ (Dumbrovská 2014, s. 26). V ideálním stavu by zde měla být snaha minimalizovat vlivy negativní, a naopak rozvíjet a posilovat vlivy pozitivní. Ve skutečnosti jsou tyto dopady

ve vzájemné interakci a je velice složité rozlišit, které dopady jsou pozitivními a které negativními. To, co může být pro někoho ryze pozitivním dopadem, pro druhého může představovat dopad negativní.

Obecně pozitivními dopady mohou být například rozvoj destinace, rozvoj podnikatelského prostředí, zlepšení infrastruktury nebo vznik nových pracovních příležitostí. Naopak mezi negativní vlivy cestovního ruchu řadíme zvýšení cenové hladiny, marginalizace místního obyvatelstva, vytlačení rezidentských funkcí turistickými funkcemi, komodifikace, unifikace apod.

Výše zmíněné dopady a jejich vyváženost úzce souvisí se stupněm rozvoje dané turistické oblasti. Jak se destinace rozvíjí, roste i tlak na místní obyvatele a využití prostorů města, čímž dochází ke změnám postojů místních obyvatel vůči turistům (Dumbrovská 2014).

2.4 Geografie cestovního ruchu

„Geografie má v cestovním ruchu důležité postavení jak z hlediska inventarizace turistických atraktivit, jejich popisu a poskytování informací návštěvníkům, tak z hlediska studia vztahů jednotlivých regionů, územního i regionálního plánování a regionálního rozvoje“ (Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001, s. 13). Dle Páskové a Zelenky (2002) je geografie CR definována jako „obor zabývající se studiem zákonitostí prostorových aspektů interakce mezi cestovním ruchem a rekreací na straně jedné a krajinou na straně druhé, zákonitostí a faktickým rozmístěním cestovního ruchu v oblastech hierarchie, studiem činitelů rozvoje cestovního ruchu“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 95). Geografie CR, jak je zmíněno výše, se tedy zabývá širokou škálou jednotlivých vztahů. S tím se pojí problém, jak vymezit předmět výzkumu a hlavní směry, kterými se bude disciplína ubírat. V obecné rovině se soustřeďuje zejména na analýzu příčin a okolností, díky kterým se daná oblast stává, popřípadě nestává turisticky atraktivní a jak je nebo není tímto jevem následně ovlivňováno geografické prostředí (Šauer, Vystoupil 2011).

Předmět geografie CR není jednoznačně možné stanovit. Je ovlivňován osobitými postoji geografů k definicím cestovního ruchu jakožto objektu studia. Mimo to je také ovlivněn požadavky na rozvoj teoretického poznávání a následné praxe. Tím, jak se postupně formovala definice cestovního ruchu, docházelo také ke konkretizaci předmětu studia. Přes všechny snahy o co nejjednoznačnější definici, zůstává předmět bádání

geografie CR stále velice široce vymezeným pojmem, na který lze nahlížet z mnoha různých úhlů. Například Šprincová (1975) vnímá předmět studia geografie CR jako soubor předpokladů a lokalizačních faktorů, obohacený o jednotlivé směry a rozmístění cestovního ruchu, včetně teritoriálních vztahů a studia vlivu, jakým CR ovlivňuje okolní prostředí a společenský život. Jiný pohled na danou problematiku přinášejí představitelé polské geografické školy, jimiž jsou Warszyńska a Jackowski (1978). Ti za předmět geografie CR považují analýzu jednotlivých vztahů a dílčích forem prostorových jevů CR, s nimiž se pojí procesy ovlivňující prostor (Nožičková 2010; Warszyńska, Jackowski 1978).

Geografie CR neměla v minulosti jasně stanovené místo v systému geografických disciplín. Geografové ji proto zahrnovali do jednotlivých disciplín zcela odlišným způsobem. Například Grünthal (1929) zahrnul problematiku CR do geografie dopravy, ostatní geografové ji zahrnovali do celku kulturní či politické geografie nebo ji dokonce vnímali jako součást geografie obyvatelstva. V Evropě byla až do padesátých let součástí aplikované geografie. Zlom nastává až na počátku let šedesátých, kdy se problematika týkající se CR začala řadit ke geografii služeb s důrazem na vyčlenění se v samostatnou vědu (Šauer, Vystoupil, Holešinská, a kol. 2015).

2.5 Lázeňský cestovní ruch

Jednou z forem CR je léčebný nebo také lázeňský CR, který se zaměřuje zejména na návštěvu a pobyt v lázních za účelem regenerace. Vedle nemocniční a ambulantní péče představuje lázeňství podstatnou součást českého zdravotního systému (Nejdl 2005).

Pro úspěšný rozvoj lázeňství hrají roli především lokalizační předpoklady, z nichž největší váhu mají předpoklady přírodní. Základem lázeňské léčby jsou totiž přírodní léčivé zdroje, o kterých pojednává tzv. Lázeňský zákon (č. 164/2001 Sb.). Ten hovoří o celkem třech přírodních zdrojích, kterými jsou léčivé vody, peloidy a plyny (Attl 2011; Zákony pro lidi 2020).

Význam českého lázeňství je možné vnímat v několika rovinách. „Lázeňství v současnosti je především zdravotně-sociálně-ekonomická kategorie“ (Nejdl 2005, s. 8–9). Do zdravotní kategorie se zařazuje například napomáhání k pozitivním zdravotním změnám na lidský organismus, zlepšování zdravotního stavu pacientů nebo oddalování degenerativních procesů organismu. Sociální kategorie pojednává o tom, že lázeňství je vyjádřením potřeb člověka, jeho zájmů nebo úmyslů a jejich uspokojování. Zároveň

zdůrazňuje, že je mimo jiné výrazem uspořádání a jednání společnosti. Poslední kategorie, tedy ekonomická, vyjadřuje, že je součástí obecné kategorie ekonomiky a je přímo či nepřímo zapojená do tvorby hodnot, a to i té nejdůležitější – trvale udržitelného lidského života (Nejdl 2005).

V Česku je základní funkční a prostorovou jednotkou organizace lázeňství tzv. lázeňské místo (Vystoupil a kol. 2006). To bylo již dříve definováno dle Chovance (1966) jako oblast, v níž se nachází nebo by se měly nacházet přírodní léčebné lázně, načež vláda vyhlásí dané území na základě návrhu Ministerstva zdravotnictví za lázeňské místo. Každému lázeňskému místu v Česku je vydán statut lázeňského místa, který vymezuje specifický způsob ochrany dané oblasti. Tento statut umožňuje výběr lázeňských poplatků, jež jsou následně využity pro rozvoj a údržbu lázeňského místa (Vystoupil, Kotíková a kol. 2017).

2.5.1 Světové lázeňství

Historie lázeňství sahá ještě do doby před naším letopočtem. Kvůli jedinečné chuti léčebných pramenů a vyšší teplotě si je lidé spojovali s nadpřirozenou mocí. S řadou lázeňských míst se pojí nejrůznější legendy a pověsti o jejich objevení. Zvláštní účinky pramenů byly lidmi obdivovány natolik, že v místě pramenů stavěli chrámy a oltáře, kam chodili prameny uctívat. Civilizací, která byla neodmyslitelně spojena s lázeňstvím je starověké Řecko. Lázně byly součástí života jak soukromého, tak postupně i veřejného. Na počátku prvního století byly v Římě vybudovány první velké veřejné lázně, kde bylo návštěvníkům umožněno kromě koupelí využívat také sály pro masáže, knihovny nebo galerie spolu s divadelními sály.

Po období rozkvětu, následovalo období politické nestability ve středověku. To se projevovalo typem určité nekulturnosti, kdy nebyla hygiena a péči o tělo věnována přílišná pozornost. Přesto dalo toto období vzniknout významným lázeňským místům jako jsou například Karlovy Vary nebo Teplice.

Evropské lázeňství podléhalo celkovému rozvoji společnosti, přičemž velký vliv na toto období měl pokrok v oblasti techniky a nových vědních oborů v 18. a 19. století. Díky rozvoji železniční dopravy bylo umožněno navýšit kapacitu přepravních možností dané doby. Tím došlo k většímu zpřístupnění lázeňských středisek, která byla dostupná jen malému počtu návštěvníků. Vliv měl také vývoj architektury, jenž umožnil výstavbu lázeňských budov, divadel nebo kolonád (Seifertová 2003).

Následovalo období druhé světové války, které by se dalo považovat za zlatý věk lázeňství. Došlo k navýšení počtu návštěvníků v lázeňských střediscích. Pobyt v lázních byl tak přístupný nejen zámožné aristokracii, ale i střední vrstvě, kterou tvořili především obchodníci, úředníci a další zaměstnanci. Rozvoj lékařství umožnil zdokonalit lázeňské procedury a dále modernizovat a vytvářet nové léčebné postupy. Vznikají první zdravotní pojišťovny, které se podílejí na úhradě lázeňských pobytů.

Po druhé světové válce podlehlo lázeňství v Evropě vývoji dle poválečných podmínek rozvoje jednotlivých zemí. Řada států neměla finance na investice do obnovy či výstavby nových budov. Poklesla úroveň ubytovacích, stravovacích i doplňkových služeb (Seifertová 2003). Lázně se ovšem staly dostupnějšími pro běžné obyvatelstvo, a to především z důvodu částečného hrazení pobytu státními zdravotnickými systémy. Vzrostl také počet tzv. sociálních lázeňských hostů, kteří byli léčeni na náklady pojišťoven. Ty ovšem vyžadovaly potvrzení průkaznosti lázeňství na lidské zdraví za využití klinických testů, což vzhledem k subjektivnosti působení léčby nebylo možné zdravotnicky podložit. Proto některé státy jako je například Velká Británie nebo USA neuznávají ani dnes lázeňské procedury za klinicky ověřitelnou léčbu (van Tubergen, van der Linden 2002).

V západní Evropě bylo možné pozorovat po roce 1945 nerovnoměrné rozložení podílu vlastnictví v rámci lázeňství. Některé lázně vlastnil stát, jiné obce nebo například soukromí vlastníci. V Československu se naproti tomu stal po roce 1948 veškerý lázeňský majetek majetkem státu.

V roce 1989 nastal politický zvrat, který měl za následek postupné zlepšování situace v lázeňství. Přestože úroveň lázní ve střední a východní Evropě byla v porovnání se západní Evropou značně zaostalá, začala se uplatňovat modernizace dílčích oblastí lázeňství jako bylo ubytování, lázeňské procedury, ale i samotná technika využívaná při terapiích. Díky globalizaci, jež se nejvíce projevila ke konci 20. století a přetrvává dodnes, se začala rychle rozvíjet letecká doprava, úroveň stravování, např. v podobě nabízených BIO potravin, ale také se podstatně zlepšila životní úroveň obyvatel. Lázně začaly rozšiřovat svou oblast zaměření a spektrum nabízených služeb. Vedle klasických lázeňských procedur začala některá střediska nově nabízet poznávací pobyty, v horských střediscích vybrané horské sporty nebo například nejrozličnější wellness aktivity (Eliášová a kol. 2003; Budinská, Zerjatke 2006).

2.5.2 České lázeňství

Česko vyniká svou pestrá geologickou stavbou, a tak disponuje i bohatým výběrem léčivých zdrojů jako jsou minerální a termální vody, léčivé slatiny a rašeliny. To všechno dohromady vytváří unikátní kombinaci, díky níž byly České země vždy v popředí evropského lázeňství. „Předhistorické období je ve vývoji našich měst zahaleno legendami a skutečná historie není doložena“ (Fialová 2004, s. 76). Lázeňství má u nás kořeny již ve středověkém období. České pověsti vyprávějí například o tom, jak byly objeveny Karlovy Vary při honu na divokou zvěř Karlem IV., jak vepři zemana Kolostaje odhalili prameny u Teplic v Čechách nebo jak bělouš našel lázně Velké Losiny. Výjimku v tomto ohledu tvoří například Mariánské Lázně, které byly známy místním obyvatelům již ve 13. století nebo lázně Teplice, jež si oblíbila sama Johana z Rožmitálu, manželka Jiřího z Poděbrad. Našimi nejmladšími jsou pak lázně v Poděbradech, které byly roku 1905 náhodně objeveny při hledání nových zdrojů pitné vody.

Koncem 18. století dochází k důležitému vývoji na našem území, který je zapříčiněn rozvojem vědy a techniky, a to především v oblasti dopravy a architektury. Staví se nové lázeňské domy, hotely a penziony zajišťující navýšení ubytovacích kapacit. Lázně Karlovy Vary se rychle dostávají do popředí na celosvětové úrovni. Dalšími lázeňskými městy, která těží z pokroku doby jsou například Františkovy Lázně, Mariánské lázně, Karlova Studánka nebo Lázně Lipová (Fialová 2004).

Období od konce 19. do počátku 20. století je často označováno za tzv. zlatou éru lázeňství. Naše lázně byly na vysoké úrovni vyspělosti a schopné bez problémů konkurovat západní Evropě. Nejdůležitějším přínosem byla modernizace léčebných postupů, posílení prestiže a podpora kulturního, vědeckého a politického života. Následovalo období okupace, kdy byla většina lázeňských míst zabrána německou armádou a využita buď pro vojenské účely nebo byla jejich činnost pozastavena. Poválečné období, které se vyznačovalo zejména přesuny obyvatelstva, poznamenalo nejvíce oblasti západních Čech, kde docházelo k rabování a ničení lázeňských budov. Až po roce 1989 se české lázeňství začalo vzpamatovávat z krušných časů a dosahuje pomalu, ale jistě světové úrovně. Tomu pomáhá zejména navrácení k předválečným trendům, rozsáhlá modernizace v oblasti lázeňství – např. rozvoj wellness a snaha přiblížit se opět vyspělosti na úroveň lázeňství v západní Evropě (Fialová 2014).

2.5.3 Významné lázeňské oblasti v Česku a zahraničí

Nejen význam regionální, zdravotní a lázeňský, jenž je brán jako součást cestovního ruchu, ale také komplexní kulturně-společenský význam, to všechno jsou hlediska, která určují typologii lázeňských míst. Lázeňská místa v Česku jsou zjednodušeně rozdělena do čtyř základních kategorií, do nichž spadá 34 ze 36 lázeňských míst, přičemž zařazeny nejsou pouze lázně Běloves a Bílina z důvodu jejich upadajícího postavení a nejasné budoucnosti. První kategorie (A) zahrnuje lázeňská místa s nadnárodním významem, vysokým podílem v rámci českého lázeňství a největší atraktivitou pro zahraniční klientelu. Patří sem města lázeňského trojúhelníku (Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně) a Lázně Luhačovice. Další skupina (B) je tvořena lázeňskými místy s velkým významem, znatelným potenciálem pro rozvoj a vysokou přitažlivostí pro cizince. Příkladem jsou třeba lázně v Jáchymově, Jánské Lázně, Teplice, Jeseník nebo Poděbrady. Skupina (C) se vyznačuje lázeňskými místy regionálního významu, která mají největší atraktivitu pro domácí návštěvníky a minimální význam pro zahraniční pacienty. Jsou jimi Karlova Studánka, Lázně Kynžvart, Teplice nad Bečvou, Lázně Libverda, Velké Losiny a další. Poslední skupina (D) zahrnuje lázeňská místa s nejmenším významem. Zaměřena jsou většinou pouze na léčení jedné indikace a vyznačují se výhradně českou klientelou. Tato skupina je ze všech nejmenší a zahrnuje například Lázně Bělohrad, Konstantinovy Lázně, Kostelec u Zlína, Slatinice nebo lázně ve Vráži a další viz tabulka č. 2 (Fialová 2004).

Významné evropské lázně sdružuje organizace ROYAL SPAS OF EUROPE. Obsahuje celkem dvanáct středisek s letitou tradicí a vysokou úrovní lázeňské péče. Lázně se nacházejí v Německu, Španělsku, Rakousku, Velké Británii, Maďarsku, Česku, Řecku a Finsku. V Německu se jedná o lázně Baden Baden, Bad Kissingen, Bad Neuenahr a Bad Wildungen. Ve Španělsku jsou to lázně Archena používající prameny k inhalačním procedurám. Rakouské lázně Bad Ischl jsou nejstaršími rakouskými lázněmi, které používají pro léčbu slanou vodu. Ve Velké Británii je město Bath, které je zároveň jediným lázeňským místem s horkými prameny v celé zemi, v Maďarsku jsou známé lázně Budapest, které jsou mimo jiné hlavním městem a obsahují více než 100 termálních pramenů. V Česku se nachází Františkovy Lázně a Mariánské Lázně, v Řecku se jedná o starobylé lázně Loutraki a posledními jsou finské Naantali nacházející se nedaleko bývalého hlavního města Turku (Seifertová 2003).

Tabulka č. 2: Typologie lázeňských míst

Skupina	Lázeňské místo
A	Františkovy Lázně, Karlovy Vary, Luhačovice, Mariánské Lázně
B	Jáchymov, Jánské Lázně, Jeseník, Poděbrady, Teplice, Třeboň
C	Bechyně, Darkov, Dubí, Karlova Studánka, Klimkovice, Lázně Kynžvart, Lázně Libverda, Lipová-lázně, Teplice nad Bečvou, Velichovky, Velké Losiny
D	Bludov, Hodonín, Lázně Bělohrad, Lázně Bohdaneč, Konstantinovy Lázně, Kostelec u Zlína, Lázně Kundratice, Mšené-lázně, Ostrožská Nová Ves, Slatinice, Toušeň, Vráž, Železnice

Zdroj: Budák (2002)

3 Lázeňství v Karlových Varech

Lázeňství v Karlových Varech má dlouholetou tradici. Léčí se zde celá řada nemocí, a to za využití termominerálních pramenů, jež se pyšní svým unikátním chemickým složením. Lidé přisuzovali karlovarským pramenům léčivou moc dlouhou dobu před založením samotného města. Sám Karel IV. si chodil koupat své nemocné nohy v minerální vodě, a to již na sklonku 14. století. Tomu předchází známá pověst o založení města Karlovy Vary, kterou ve své knize o užívání vřídelních vod popisuje lékař Fabian Sommer. Dle legendy uskutečnil Karel IV. loveckou výpravu do karlovarských lesů. Během lovu začali psi štít divou zvěř, načež jeden z loveckých psů spadl do horké tůně a začal hlasitě výt. Když lovci přispěchali raněnému zvířeti na pomoc, objevili onu horkou tůň, jejíž vodu se rozhodli ochutnat. O události byl zpraven císař Karel IV., který se rozhodl, po konzultacích se svými lékaři využít minerální vodu pro vlastní léčení. Okolo roku 1358 nechal Karel IV. na místě vybudovat královský lovecký hrádek kolem něž vzniklo komorní městečko, které údajně pojmenoval Carlsbad. Častěji byl ovšem používán název Warmbad neboli česky Vary. Hloušek (2016) dokonce uvádí, že namísto známého názvu Carlsbad, nesly Karlovy Vary dlouhá léta název Teplé Lázně u města Lokte. Roku 1370 se Karel IV. rozhodl povýšit Vary na královské město, čímž dosáhly stejných práv a svobod jako město Locket (Bořík a kol. 2008; Ministerstvo kultury 2012; Burachovič 2018).

Od 14. do 16. století využívali lékaři horké prameny pouze jako zevní léčbu různých nemocí. Pacientům byly ordinovány koupele, které měly až desetihodinové trvání, a proto si dlouhou chvíli pacienti často krátili hudbou nebo oduševnělými rozpravami. S myšlenkou konzumace pramenité vody, jakožto léčby, přišel až v roce 1521 doktor Václav Payer z Lipska, který byl významným českým lékařem a balneologem. O léčivosti karlovarských pramenů napsal dokonce spis s názvem *Pojednání o Karlových Varech z r. 1522*. Další významnou osobností, jež zdokonalila využití karlovarských pramenů k vnitřnímu užití, byl doktor David Becher, který se zabýval vyvážeností lázeňských pitných kúr. Pacientům ordinoval dlouhé procházky proložené pitím léčivých pramenů a důraz kladl na časté opakování léčivých pobytů.

Největší rozvoj zaznamenalo lázeňství v 18. století, kdy se Karlovy Vary začaly velice rychle rozvíjet a jejich postavení v Evropě mezi ostatními lázněmi značně vzrostlo. Začaly se stavět první veřejné lázeňské domy. Rozmach zaznamenalo město především díky movitým lázeňským pacientům, kteří do své léčby byli ochotni investovat nemalé

jmění. Na zisku města se podílel mimo jiné i prodej minerálních vod a vřídelních solí k domácímu užití. Město navštěvovalo každoročně více a více návštěvníků, a to až do počátku první světové války. Tehdy zaznamenaly lázně značný úpadek, jenž byl následován hospodářskou krizí, druhou světovou válkou, a nakonec musely věhlasné lázně čelit i znárodnění (Dolejší, Machek 2016; Ministerstvo kultury 2012).

Po roce 1989, tedy po sametové revoluci, se začalo postupně s rekonstrukcí zchátralých budov a částečnou modernizací lázeňského provozu. Přes všechny těžké chvíle, které město zažilo, se dokázalo zpět postavit na vlastní nohy a konkurovat tak opět ostatním lázeňským městům světové úrovně.

V současné době se v lázních léčí pacienti s celou řadou nemocí, a to především díky specifickým vlastnostem minerálních vod s téměř univerzálním využitím. Mezi nejčastěji léčené choroby patří například poruchy látkové výměny, onemocnění zažívacího ústrojí, diabetes, dna, choroby pohybového ústrojí, neurologická onemocnění nebo také stavy po onkologických nemocích. Z celkového počtu 80 pramenů je jich 13 určených pro pitnou kúru. Jednotlivé prameny se pak liší rozdílným množstvím kyslíčnicku uhličitého a teplotou, přičemž chladnější prameny mívají lehce projímavé účinky, naproti tomu teplejší prameny jsou proslulé především svými tlumivými účinky na organismus (Ministerstvo kultury 2012; Dolejší, Machek 2016; Burachovič 2018).

3.1 SWOT analýza lázeňství v Karlových Varech

Na základě získaných poznatků v rámci rešerše literatury a za využití Integrovaného plánu rozvoje města Karlovy Vary byla provedena SWOT analýza lázeňského cestovního ruchu v Karlových Varech. Zkratka SWOT je odvozena od anglického pojmenování jednotlivých částí analýzy, kdy S znamená Strengths neboli silné stránky, W znamená Weaknesses neboli slabé stránky, O znamená Opportunities neboli příležitosti a nakonec T, které znamená Threats neboli hrozby (Hanzelková, Keřkovský 2017).

V případě SWOT analýzy lázeňského cestovního ruchu v Karlových Varech představují silné stránky zejména dlouholetá tradice lázeňství, dostatečné množství lázeňských lesů, přeshraniční spolupráce s Německem a výhodná příhraniční poloha. Ke slabým stránkám lze naopak zařadit nedostatek kvalifikovaných pracovních sil, nízkou kvalitu dopravní infrastruktury včetně celkového napojení města na hlavní město Prahu nebo nedostatek kulturních akcí v průběhu roku vzhledem k potenciálu města. Mezi příležitostmi lze poté zařadit rozvoj wellness na příkladu lázeňského hotelu Thermal, nové

využití léčivých minerálních vod, modernizaci lázeňských domů nebo zápis města Karlovy Vary na seznam světového dědictví UNESCO. Poslední skupinou jsou hrozby, k nimž se řadí jednostranně zaměřená klientela, chybějící lázeňská legislativa, finanční krize nebo potenciální ztráta vydatnosti pramenů.

Tabulka č.3: SWOT analýza lázeňského cestovního ruchu v Karlových Varech

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
významné lázeňské centrum	nedostatek kvalifikované pracovní síly
atraktivita města	nedostatečná atraktivita města pro mladé lidi
dlouholetá tradice lázeňství	nedostatečné napojení města na hlavní město
rozvinutá infrastruktura (služby)	nedostatečná rozvinutost železniční dopravy
přeshraniční spolupráce s Německem	nedostatek parkovacích míst v centru města
výhodná (příhraniční) poloha	omezení vjezdu do lázeňské zóny
blízkost kulturní památky UNESCO Hornický region Krušnohoří/Erzgebirge	kulturní akce (nedostatek akcí vzhledem k potenciálu města Karlovy Vary)
dostatečné množství lázeňských lesů	lesní stezky (málo značené)
Příležitosti (O)	Hrozby (T)
rozvoj wellness (lázeňský hotel Thermal)	jednostranně zaměřená klientela
rozvoj zdravotnictví ve vazbě na lázeňství	konkurence v rámci lázeňského trojúhelníku
nové využití léčivých minerálních vod	chybějící lázeňská legislativa
modernizace lázeňských domů	nárůst kriminality
doprava na území lázeňské zóny	nepřízpůsobivost místních obyvatel
zápis města Karlovy Vary na seznam světového dědictví UNESCO	předsudky vůči zahraničním návštěvníkům
využití brownfields (kulturní akce)	finanční krize (výkyvy globální ekonomiky)
rekonstrukce a modernizace letního kina v Karlových Varech	ztráta vydatnosti pramenů

Zdroj: BIOPLAN CONSULT s.r.o. (2012); vlastní zpracování

3.2 Charakteristika města Karlovy Vary

Karlovy Vary jsou krajským a zároveň nejlidnatějším městem Karlovarského kraje, kde sídlí veškeré krajské orgány. Karlovarský kraj se nachází na západě Česka, přičemž na severovýchodě sousedí s Ústeckým krajem, na severozápadě s německou spolkovou zemí Sasko, na jihozápadě s německou spolkovou zemí Bavorsko a na jihovýchodě s Plzeňským krajem. Kraj je tvořen celkem třemi okresy, kterými jsou Karlovy Vary, Cheb a Sokolov (Ministerstvo kultury 2012).

Karlovy Vary jsou největším lázeňským městem, dosahujícím světového ohlasu, v rámci celého Česka. K 1. 1. 2020 žilo na území města 48 479 obyvatel (Český statistický úřad 2020b). Lázeňství je význačnou součástí ekonomiky města, jelikož jsou Karlovy Vary zaměřeny především na služby spojené s lázeňským CR. Kromě lázeňství se ve městě uplatňuje výroba porcelánu ve firmě Thun, která je současným nejstarším a největším českým výrobcem porcelánu s více než 220 let trvající tradicí. Dále je význačná tvorba křišťálového skla v legendárním Moseru, jehož výrobky jsou světovým unikátem, který nechybí ani na královských svatbách nebo význačných politických setkáních. Neméně důležitá je produkce lihovin jako je Becherovka, jež je místními s nadsázkou nazývána čtrnáctým pramenem (Ministerstvo kultury 2012; Becherovka 2020; Moser 2020; Thun 2020).

Město se nachází na soutoku řek Ohře a Teplé. Jeho území náleží do povodí Ohře, která se v Litoměřicích následně vlévá do Labe, čímž spadá do úmoří Severního moře. Hlavními levostrannými přítoky Ohře jsou Chodovský potok, Rolava a Valtický potok a pravostrannými pak řeka Teplá a Vratský potok. Z klimatologického hlediska lze území podnebně označit za podhorské – mírně teplé. Nejvíce srážek spadne v červenci, kdy jsou zároveň i nejvyšší teploty, naopak nejméně deštivým měsícem je březen, kterému předchází nejchladnější měsíc, jímž je leden. Oblast Karlových Varů je význačná vysokým zastoupením přírodních oblastí, jako jsou například CHKO Slavkovský les, zachovalá krajina lázeňských lesů nebo unikátní zeleň, jež je pozorována v rámci niv vodních toků. Neméně důležitou součástí zdejších hodnot jsou také promenádní cesty v již zmíněných lázeňských lesích a jedinečné scenérie ve formě vyhlídkových míst a terasovitých zahrad. Díky intenzivnímu zlomovému narušení zemské kůry a význačné zlomové aktivitě v jižní oblasti granitového plutonu, je možné v současné době evidovat přes 80 výronů termominerální vody. Specifickým projevem karlovarských pramenů je tvorba vřídelní sedimentace (Ministerstvo kultury 2012).

3.3 Návštěvnost města Karlovy Vary

V příložených tabulkách č. 4 a č. 5 je uveden vývoj počtu hostů a počtu přenocování v Karlových Varech v letech 2012–2019. U počtu hostů je možné sledovat klesající trend od roku 2012 do roku 2014, kdy dosáhl počet svého minima. To bylo pravděpodobně důsledkem světové finanční krize, která se v tomto konkrétním případě projevila snížením návštěvnosti města. Od roku 2015 lze vidět postupný, ale trvající nárůst, který byl v roce 2019 nejvyšší ve sledovaném období. U počtu přenocování je sledován obdobný vývoj s rozdílem klesajícího trendu, který přetrvával od roku 2012 až do roku 2015. Od roku 2016 je opět pozorován nárůst počtu přenocování s nejvyšším počtem v roce 2019. U budoucího vývoje v roce 2020 lze predikovat pokles počtu hostů i přenocování vlivem koronavirové pandemie, jež měla za následek například zrušení Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech a další omezení v konání akcí s vyšším počtem návštěvníků.

Tabulka č. 4: Počet hostů v Karlových Varech v letech 2012–2019

	Hosté celkem	V tom	
		Rezidenti	Nerezidenti
2012	262 814	61 214	201 600
2013	259 665	56 544	203 121
2014	246 321	54 074	192 247
2015	267 278	73 267	194 011
2016	319 740	94 523	225 217
2017	370 183	107 971	262 212
2018	401 978	115 629	286 349
2019	444 938	128 234	316 704

Zdroj: Český statistický úřad (2020a)

Tabulka č. 5: Počet přenocování v Karlových Varech v letech 2012–2019

	Přenocování celkem	V tom	
		Rezidenti	Nerezidenti
2012	1 850 351	235 629	1 614 722
2013	1 806 917	198 584	1 608 333
2014	1 670 431	199 559	1 470 872
2015	1 539 776	292 946	1 246 830
2016	1 621 499	335 977	1 285 522
2017	1 827 226	355 660	1 471 566
2018	1 837 420	378 470	1 458 950
2019	1 941 790	417 335	1 524 455

Zdroj: Český statistický úřad (2020a)

3.4 Popis lázeňské zóny

Lázeňská zóna byla vymezena na základě rozmístění dopravních značek omezujících vjezd do historického centra Karlových Varů (viz obrázky č. 1 a č. 2). Pro demonstraci byla zhotovena mapa č. 1 zobrazující grafické vymezení lázeňské zóny. Vjezd je zpoplatněn na základě Obecně závazné vyhlášky města Karlovy Vary č. 12/2019 o místním poplatku za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst. Návštěvníci jsou tedy povinni zakoupit si krátkodobé povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do lázeňské zóny, jehož sazba za jedno vozidlo činí od 4. 1. 2020 rovných 100 korun za každý započatý den. Po dohodě s poplatníkem lze poplatek za vjezd stanovit paušálně (viz tabulka č. 6). Pro rezidenty je toto povolení vydáváno zdarma s platností na jeden rok ode dne vydání.

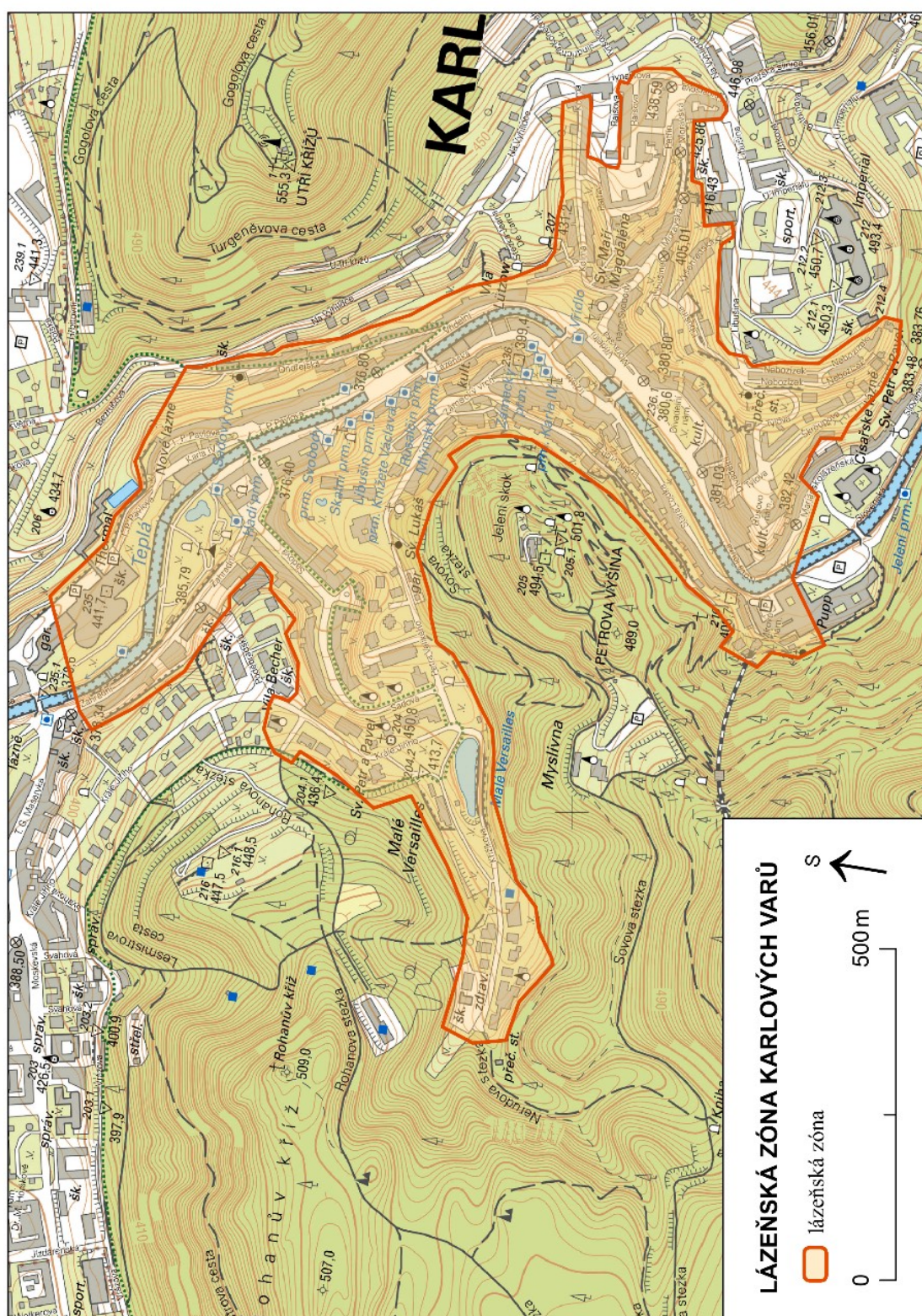
Dle vyhlášky se část vnitřního území lázeňského místa Karlovy Vary vymezuje komunikacemi: Krále Jiřího – část, Křižíkova, Petra Velikého, Sadová, Zahradní, Zámecký vrch, Pod Jelením skokem, Luční vrch, Tržiště, Lázeňská, Stará louka, Mariánská, Mariánskolázeňská - část, Nová louka, Divadelní náměstí, náměstí Svobody, Vřídelní, Karla IV., I. P. Pavlova - část, Ondřejská, Na Vyhlídce – část, Moravská, Kolmá, Petřín, Raisova, Hynaisova, Divadelní, Husovo náměstí, Libušina - část, Tylova, Škroupova, Nebozítek, Vyšehradská (Magistrát města Karlovy Vary 2020).

Tabulka č. 6: Paušální částka poplatku za vjezd do lázeňského území

Za jedno vozidlo (1 SPZ/RZ) na	30 dní	ve výši	2 000,- Kč
Za jedno vozidlo (1 SPZ/RZ) na	90 dní	ve výši	4 000,- Kč
Za jedno vozidlo (1 SPZ/RZ) na	365 dní	ve výši	14 000,- Kč
Přenosné maximálně na čtyři vozidla (4 SPZ/RZ) na	365 dní	ve výši	28 000,- Kč

Zdroj: Magistrát města Karlovy Vary (2020)

Mapa č. 1: Vymezení lázeňské zóny v Karlových Varech

Zdroj: ArcČR 500 (2020); Český úřad zeměměřičský a katastrální (2020); vlastní zpracování

Obrázek č. 1: Dopravní značka omezující vjezd do lázeňského území v ulici Hynaisova

Zdroj: autorka

Obrázek č. 2: Dopravní značka omezující vjezd do lázeňského území v ulici Libušina

Zdroj: autorka

4 Výzkum dopadů lázeňského cestovního ruchu na obyvatele lázeňské zóny v Karlových Varech

4.1 Metodika výzkumu

Pro dosažení stanovených cílů bylo využito kvantitativního výzkumu, konkrétně dotazníkového šetření. Za využití předem připraveného dotazníku (viz příloha č. 1) byl proveden sběr primárních dat, která byla následně analyzována a graficky zpracována. Hague (2003) definuje dotazník jako „strukturovaný sled otázek, navržených za účelem zjištění názorů a faktů a následného zaznamenání těchto údajů“ (Hague 2003, s. 103). Dotazníky rozděluje celkem do tří kategorií, jež vycházejí z určitých typů dotazovacích situací a jsou jimi strukturovaný dotazník, polostrukturovaný dotazník a nestrukturovaný dotazník (Hague 2003).

Klíčové při realizaci dotazníkového šetření je uvědomění si, jakým způsobem šetření probíhá. První fází je samotné sestavení dotazníku, následuje získání dostatečného počtu respondentů zakončené vyhodnocením a interpretací získaných výsledků. Při tvorbě dotazníku je důležité dbát na to, aby měl dotazník jasně formulovaný cíl. Mimo to je třeba také dodržovat všeobecné zásady tvorby dotazníku, přičemž důraz by měl být kladen také na splnění validity a reliability dotazníku. Validitou se rozumí naplnění stanoveného výzkumného záměru, tedy zda byly výzkumné otázky v původním znění splněny. Reliabilita pak popisuje schopnosti dotazníku interpretovat jasně a spolehlivě konkrétní zkoumané jevy (Chráška 2016).

Pro potřeby bakalářské práce probíhalo terénní šetření na území lázeňské zóny Karlových Varů, která byla před zahájením šetření geograficky vymezena (viz mapa č. 1). Výběr respondentů byl cílený tak, aby bylo rovnoměrně zastoupeno pohlaví, věkové kategorie a doba trvalého pobytu v lázeňské zóně. Zároveň byl kladen důraz na vyvážené rozmístění respondentů v rámci lázeňské zóny, aby byla data komplexní (viz mapa č. 2).

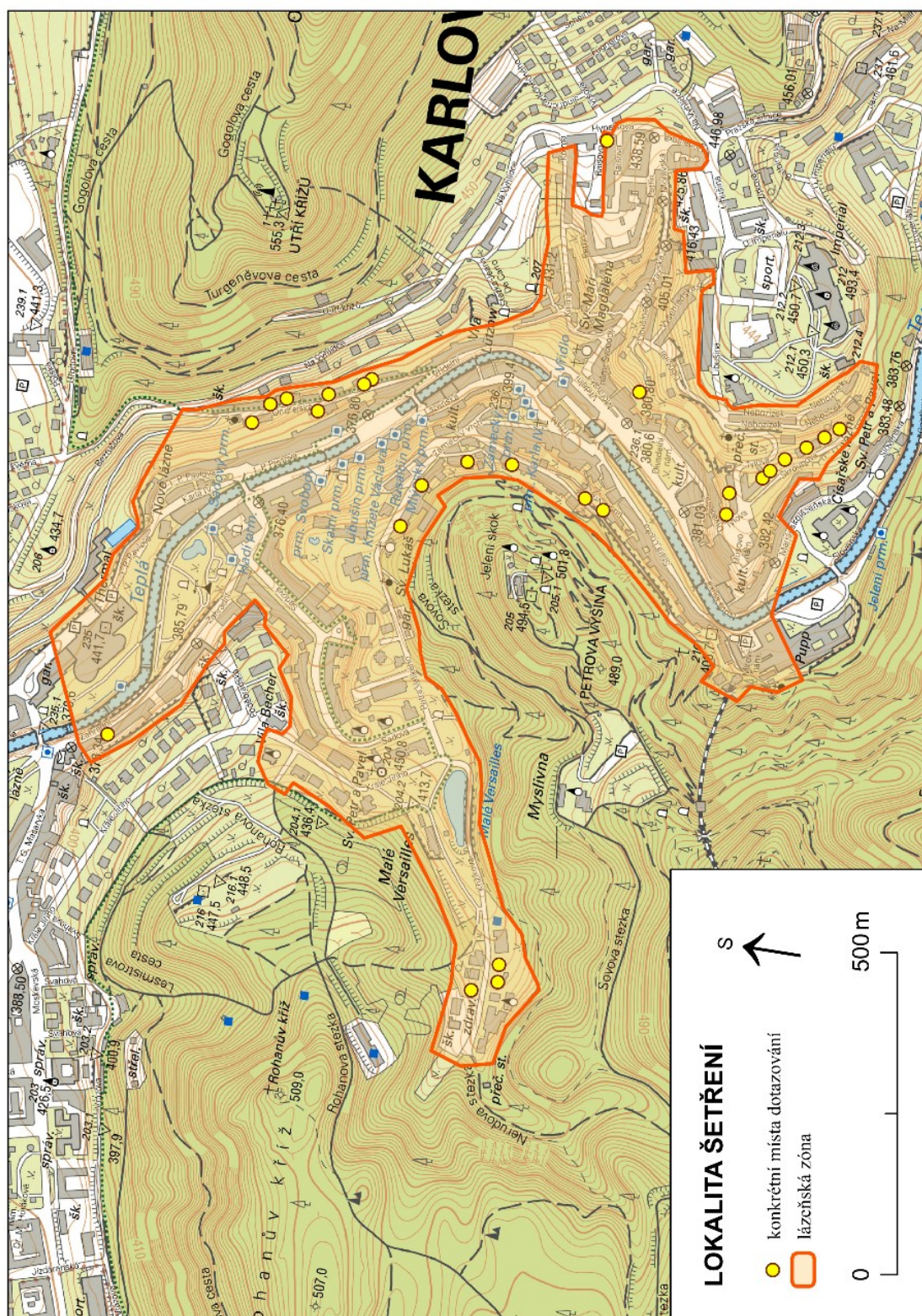
Šetření probíhalo celkem deset dnů a bylo rozděleno do pěti předem zvolených víkendů. Dotazování bylo realizováno především během sobot a nedělí, kdy byl nejvyšší předpoklad pro zastižení respondentů v místě bydliště. První den probíhalo terénní šetření, během kterého byly osločovány domácnosti nacházející se ve vymezeném území. V případě souhlasu s účastí na výzkumu bylo přikročeno k seznámení respondentů s jednotlivými otázkami dotazníku, načež si mohli vybrat, zda dotazník vyplní na místě nebo jej odevzdají následující den, kdy byl proveden hromadný sběr dotazníků.

První dotazování proběhlo dne 22. 12. 2019, následoval sběr dotazníků dne 23. 12. 2019. Další vlna dotazování se uskutečnila po týdnu, dne 28. 12. 2019, sběr dotazníků proběhl dne 29. 12. 2019. Třetí část dotazování byla provedena dne 11. 1. 2020 se sběrem dotazníků dne 12. 1. 2020. Během ledna a února bylo dotazování přerušeno s plánem návratu v průběhu měsíce března. Jelikož byl dne 12. 3. 2020 vyhlášen nouzový stav, nebylo možné šetření v plánovaném termínu dokončit. Poslední vlna dotazování proběhla po rozvolnění opatření vlády, tedy dne 27. 6. 2020 se sběrem dat dne 28. 6. 2020. Dotazování se zúčastnilo celkem 50 respondentů.

Dotazník obsahoval patnáct otázek, které byly rozčleněny celkem do čtyř kategorií. Do první kategorie byly zařazeny otázky týkající se kvality života jako je například hluk z aktivit spojených s turismem nebo ovlivnitelnost každodenního života turisty. Druhou skupinou byly otázky popisující občanskou vybavenost, mezi něž byly zahrnuty dostupnost zdravotní péče, kapacita školských vzdělávacích zařízení nebo výše cen nemovitostí v místě bydliště. Třetí skupina otázek odpovídala na otázku dopravní infrastruktury. Zaměřovala se zejména na dostačující množství spojů MHD, počet parkovacích míst nebo dopravní infrastrukturu jako takovou. Poslední skupinou byly otázky obsahující demografické údaje o respondentech, tj. pohlaví, věk a délka trvalého pobytu v místě lázeňské zóny. Jednotlivé odpovědi byly po sběru dat vyhodnoceny a graficky zpracovány ve formě tabulek a kruhových (výsečových) grafů za využití tabulkového programu Microsoft Excel. Jednotlivé grafy byly následně označeny čísly konkrétních otázek dotazníku (viz příloha č. 1).

Rizika dotazníkového šetření spočívají zejména v nevyváženosti respondentů z hlediska pohlaví, věku nebo jiných sledovaných ukazatelů. V tomto konkrétním případě mohou být data zkreslena především díky poloze trvalého bydliště. Pokud se nachází v periferních oblastech lázeňské zóny, nemusí být vliv lázeňského CR znatelný ve stejné míře jako je tomu v jádrové oblasti lázeňské zóny. Tomuto tvrzení lze ovšem oponovat tím, že v jádrových oblastech cestovního ruchu se vyskytuje téměř zanedbatelné množství potenciálních respondentů, tedy osob s trvalým bydlištěm v dané lokalitě.

Mapa č. 2: Konkrétní místa dotazníkového šetření

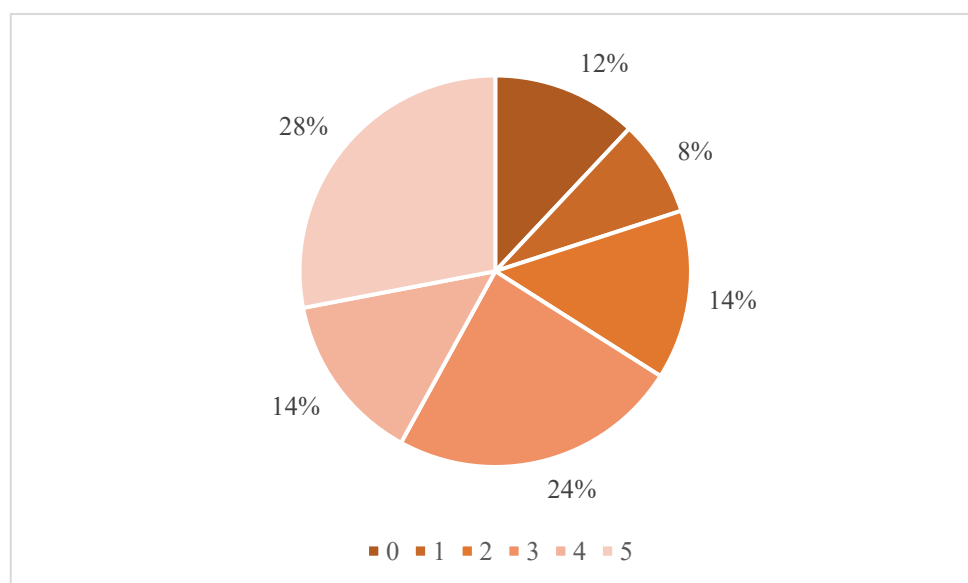
Zdroj: ArcČR 500 (2020); Český úřad zeměměřičský a katastrální (2020); vlastní zpracování

4.2 Výsledky terénního výzkumu

Následující část práce se zabývá vyhodnocením a interpretací zjištěných skutečností. Pro názornost byly jednotlivé odpovědi zpracovány formou grafů a tabulek, přičemž jejich interpretace byla v některých případech obohacena o tabulky a mapy potvrzující výsledky výzkumu. Otázky byly rozděleny celkem do čtyř kategorií, jimiž jsou kvalita života, občanská vybavenost, dopravní infrastruktura a demografické údaje viz kapitola 4.1. metodika výzkumu.

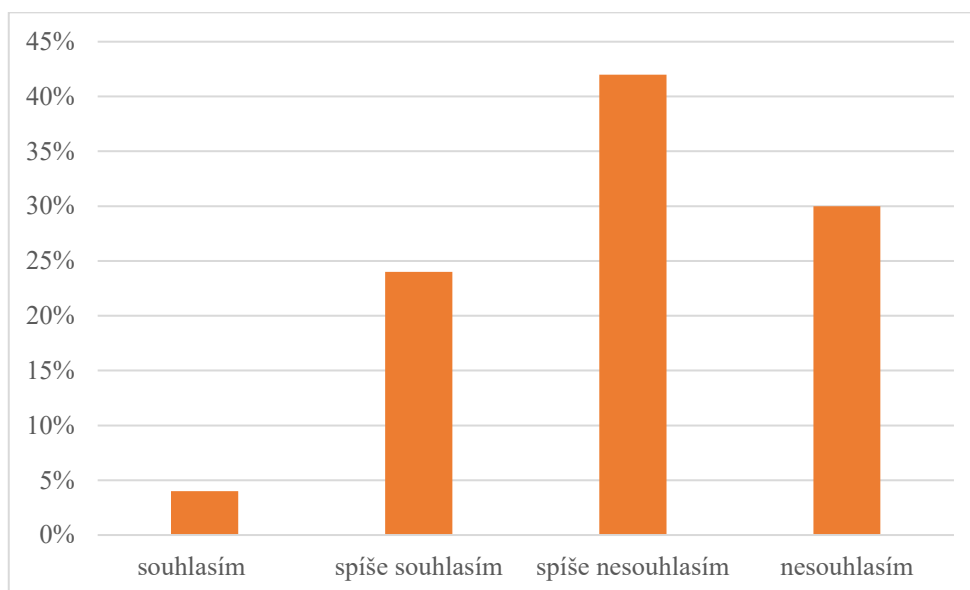
První série otázek byla zaměřena na kvalitu života. Nejprve byla zjišťována intenzita ovlivnění každodenního života respondentů turisty. Tato otázka byla hodnocena na škále od 0 do 5, kdy 0 představovala žádné ovlivnění rezidentů, zatímco 5 znamenala maximální výši ovlivnění. Průměrná výše ovlivnitelnosti respondentů turisty vyšla v 66,7 % za předpokladu, že 100 % je maximální ovlivnění a 0 % minimální ovlivnění (viz graf č. 1). Toto vnímání je velice subjektivním jevem, při kterém se mohou promítnout například negativní zkušenosti s turisty jako takovými.

Graf č. 1: Otázka č. 1 (0 = minimum, 5 = maximum)

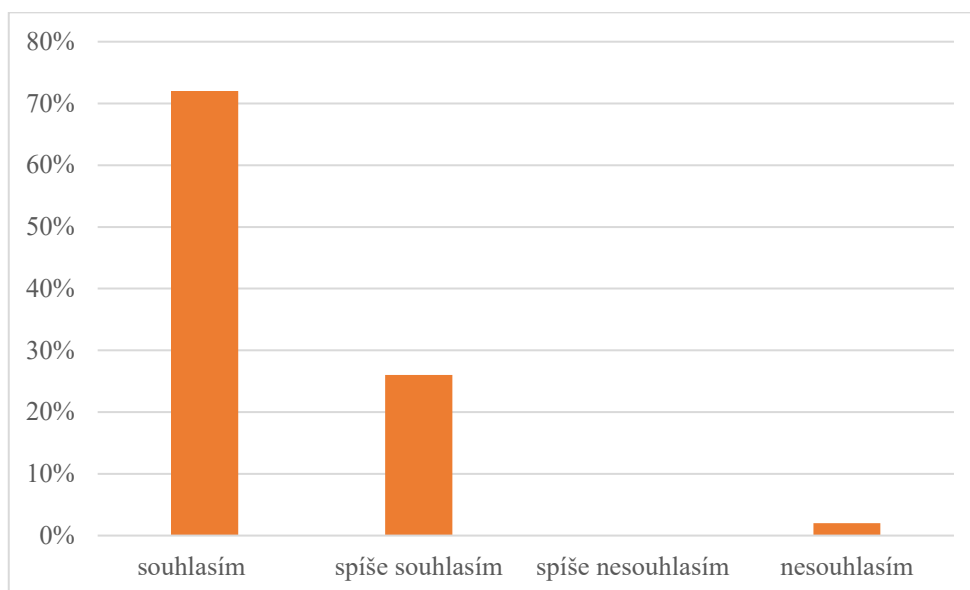
Další ze zjišťovaných otázek první série pojednávala o spektru pracovních příležitostí, přičemž s tvrzením, že v lázeňské zóně je široké spektrum pracovních příležitostí, nesouhlasilo nebo spíše nesouhlasilo 72 % respondentů (viz graf č. 2). Tato problematika je dána především jednostranně orientovanou strukturou nabízených služeb. V lázeňské zóně se uplatňují zejména služby orientované na zahraniční klientelu jako jsou lázeňské, hotelové a stravovací, přičemž zde není předpoklad pro rozvoj služeb dalších.

Graf č. 2: Otázka č. 8

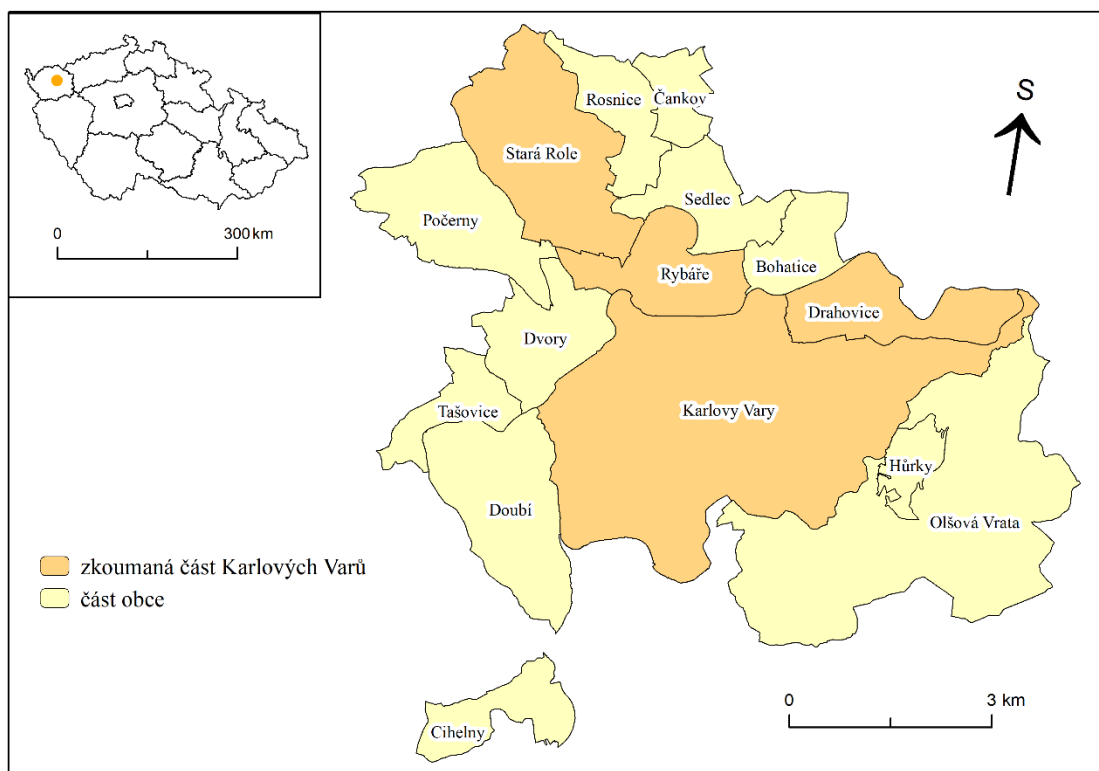

Třetí zkoumanou oblastí byla skutečnost, že v lázeňské zóně je cena nemovitostí nebo nájmu vyšší než ve zbylých částech města. S výrokem souhlasilo nebo spíše souhlasilo celkem 98 % respondentů (viz graf č. 3). Jelikož je lázeňská zóna vysoce atraktivní lokalitou, jsou zde nejvyšší ceny nemovitostí v celém městě. Dokládá to tabulka č. 8, která byla zhotovena na základě současné nabídky bytů webové stránky www.sreality.cz. Vybrány byly bytové jednotky se stejnými požadavky, přičemž cena za nemovitost byla přepočtena na metry čtvereční, aby bylo možné jednotky porovnat. Nemovitosti se nacházely v částech obcí Karlovy Vary, jejichž součástí je lázeňská zóna, Drahovice, Rybáře a Stará Role (viz mapa č. 3). Jak je možné vidět v příložené tabulce č. 8, ceny nemovitostí v lázeňské zóně byly oproti cenám ve vybraných částech obce téměř dvojnásobné. Tato skutečnost má ovšem na oblast neblahé účinky. Jelikož si místní obyvatelé bydlení v lázeňské zóně, často nemohou dovolit, dochází k masivnímu skupování nemovitostí zahraniční klientelou, jež vidí nákup nemovitosti jako pouhou investici a nechá tak majetek často chátrat, čímž dochází k znehodnocování památkově chráněných budov.

Graf č. 3: Otázka č. 10

Mapa č. 3: Části obce Karlovy Vary

Zdroj: ArcČR 500 (2020); Český úřad zeměměřičský a katastrální (2020); vlastní zpracování

Tabulka č. 7: Porovnání cen nemovitostí v lázeňské zóně města Karlovy Vary

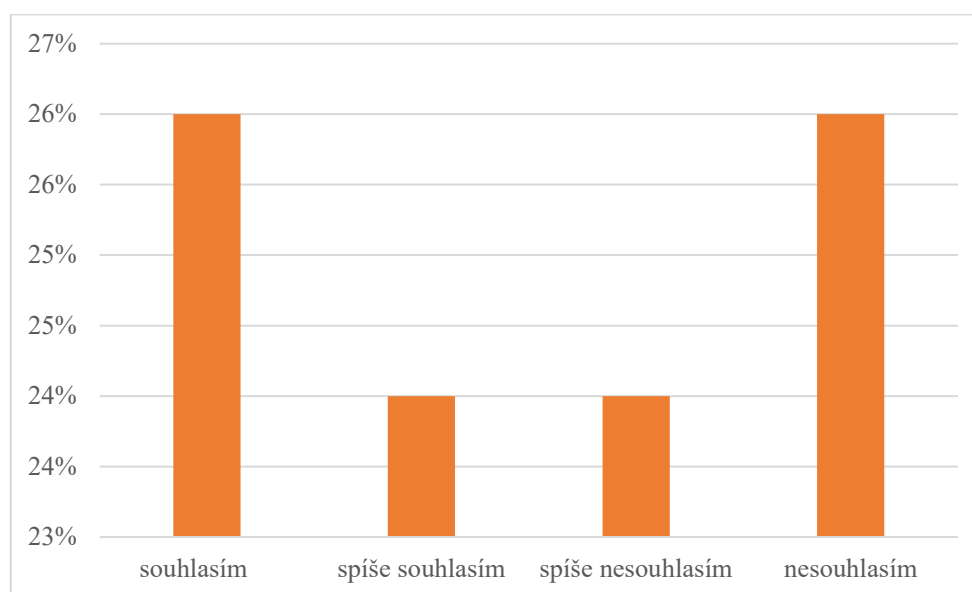
Část obce	Lázeňská zóna	Drahovice	Rybáře	Stará Role
Byt 1+kk	57 609 Kč/m ²	36 304 Kč/ m ²	33 077 Kč/ m ²	30 556 Kč/ m ²
Byt 1+1	57 857 Kč/ m ²	27 044 Kč/ m ²	27 222 Kč/ m ²	29 703 Kč/ m ²
Byt 2+1	58 627 Kč/ m ²	29 643 Kč/ m ²	30 727 Kč/ m ²	27 213 Kč/ m ²

Zdroj: Sreality.cz (2020)

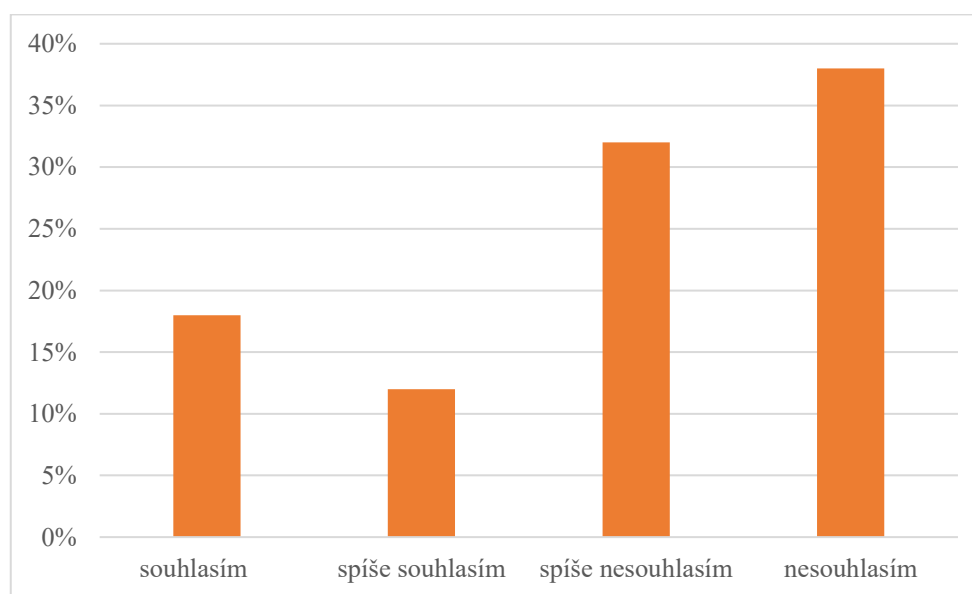
Další otázka zjišťovala vnímání nadměrného hluku z aktivit spojených s turismem, jehož zdrojem mohou být pouliční umělci, koncerty, konání Mezinárodního filmového festivalu nebo zahájení lázeňské sezóny. Odpovědi byly nejednoznačné, jelikož 50 % respondentů s výskytem nadměrného hluku souhlasilo nebo spíše souhlasilo a stejně tak 50 % respondentů nesouhlasilo nebo spíše nesouhlasilo (viz graf č. 4). Tato diverzita je pravděpodobně způsobena rozmístěním respondentů v rámci lázeňské zóny. Ti, kteří bydleli v centrální části, byli hluku vystavováni ve větší míře, než je tomu u respondentů žijících v periferních oblastech. Největším problémem v posledních letech je tzv. busking, tedy pouliční umělecké veřejné produkce (blíže viz Šubrt – Pouliční umění a jeho vztah k cestovnímu ruchu v Praze). Řada umělců využívá pro svůj umělecký projev zesilovače, které trápí nejen místní obyvatelé, ale také řadu turistů. Bohužel není tento projev umění omezen městskou vyhláškou, a tak jedinou možností pro místní obyvatele je podání stížnosti na krajskou hygienickou stanici, která by na základě měření decibelů činnost zakázala z důvodu neblahého účinku na lidské zdraví.

Poslední zkoumanou oblastí bylo, zda respondenti pociťují v místě bydliště jazykovou bariéru. S tímto tvrzením většina respondentů nesouhlasila nebo spíše nesouhlasila, konkrétně 70 % respondentů (viz graf č. 5). Příčinou této skutečnosti může být například nízký výskyt rezidentů v centrální části lázeňské zóny, kde bývá jazyková bariéra pociťována nejvíce. Jiným vysvětlením může být, že jsou rezidenti na dotazy od turistů zvyklí natolik, že dialog v jiném jazyce nevnímají jako jazykovou bariéru.

Graf č. 4: Otázka č. 11

Graf č. 5: Otázka č. 12

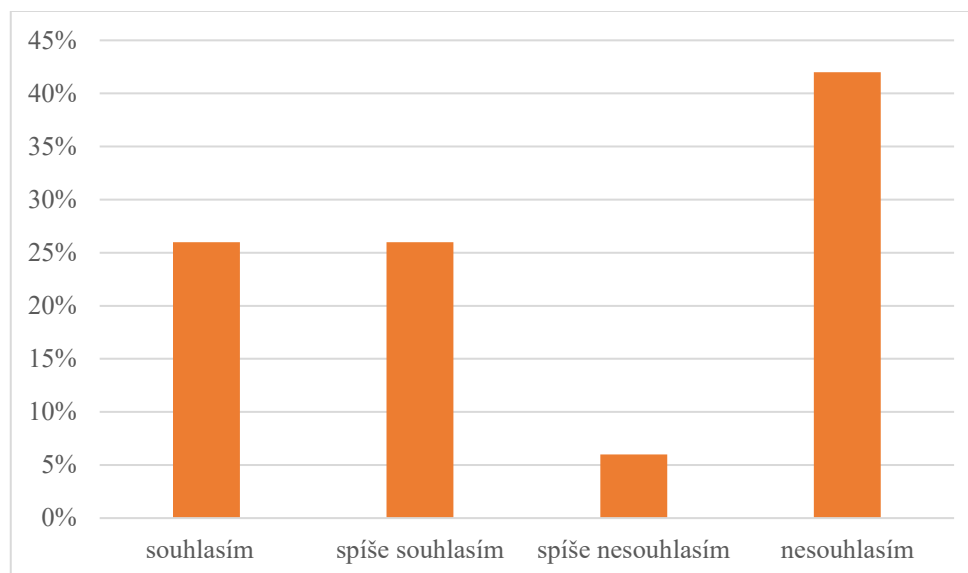

Druhá série otázek byla zaměřena na kvalitu občanské vybavenosti. Zkoumána byla dostupnost prodejny potravin a cena potravin na území lázeňské zóny, dostupnost zdravotní péče, a nakonec spokojenost s kapacitou školských vzdělávacích zařízení.

První sledovanou oblastí byla vzdálenost prodejny potravin od místa trvalého bydliště a zda je v docházkové vzdálenosti (do cca 5 minut). S tímto tvrzením (viz graf č. 6) souhlasilo nebo spíše souhlasilo 52 % respondentů, zbylých 48 % s tvrzením spíše nesouhlasilo nebo nesouhlasilo. Jelikož mají někteří respondenti možnost nákupu v prodejnách nacházejících se v těsné blízkosti hranice lázeňské zóny, nejsou sniženy

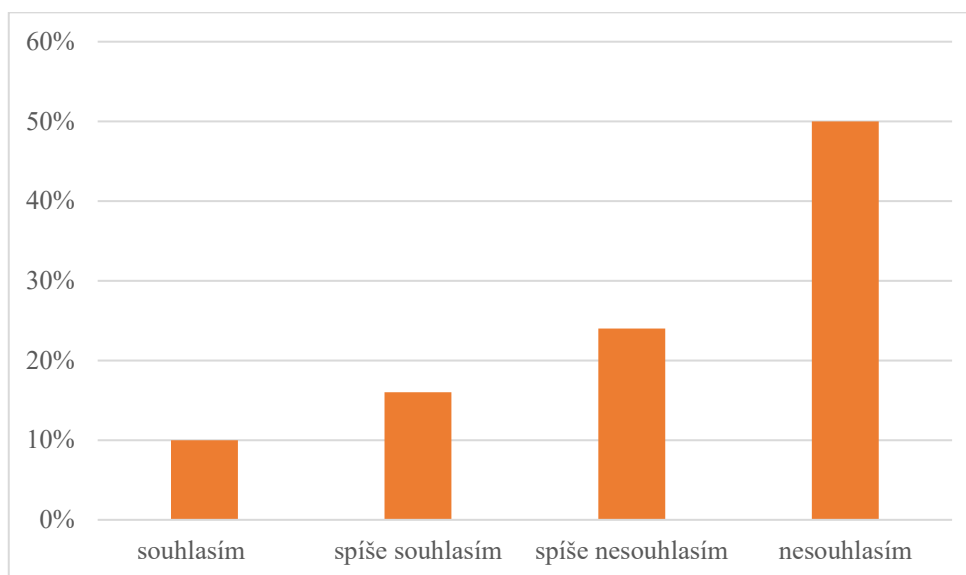
výskytem prodejen potravin zasažení. Naopak dotazovaní, kteří se nacházejí v jádrové oblasti zóny nemusí mít v docházkové vzdálenosti prodejnu žádnou.

Graf č. 6: Otázka č. 2

Další otázka zjišťovala ceny potravin v lázeňské zóně. Celkem 74 % respondentů (viz graf č. 7) nesouhlasilo nebo spíše nesouhlasilo s tvrzením, že jsou ceny potravin stejně vysoké jako v kterékoli jiné prodejně. Tento jev může být způsoben odlišováním cen pro domácí a zahraniční zákazníky, přičemž ceny pro zahraniční klientelu jsou navyšovány oproti cenám původním, což se promítá právě na případě lázeňské zóny, kde je vyšší předpoklad toho, že zákazníci budou turisté.

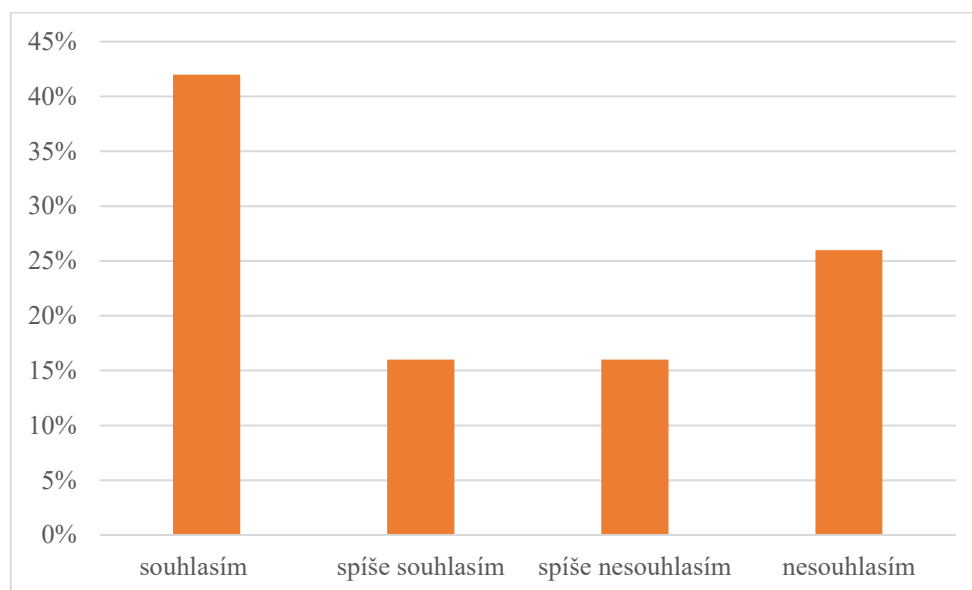
Graf č. 7: Otázka č. 3

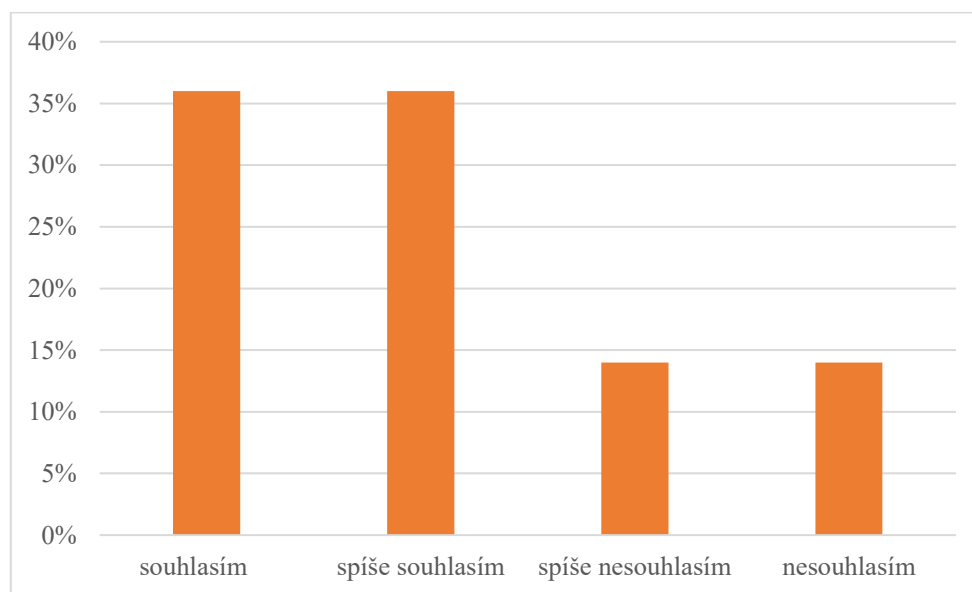
V otázce č. 4 byli respondenti dotazováni na dostupnost běžné zdravotní péče jako je praktický lékař, pediatr nebo stomatolog. Uvedený graf č. 8 znázorňuje poměrně široké spektrum odpovědí. To mohlo být způsobeno rozdílnou polohou trvalého bydliště, a tedy i rozdílnou vzdáleností od běžně dostupné zdravotní péče. Nejvyšší počet odpovědí byl zaznamenán u odpovědi souhlasím, kdy se jednalo o 42 % respondentů, naopak druhou nejčastěji zastoupenou odpovědí bylo nesouhlasím se zastoupením 26 % dotazovaných. Zbylé dvě odpovědi, tedy spíše souhlasím a spíše nesouhlasím byly zastoupeny stejnou měrou a to 16 %.

Poslední otázka zjišťovala, do jaké míry jsou rezidenti spokojeni s kapacitou školských vzdělávacích zařízení na území lázeňské zóny. Více než 70 % dotazovaných uvedlo, že s dostatečnou kapacitou školských vzdělávacích zařízení v místě svého bydliště souhlasí nebo spíše souhlasí (viz graf č. 9). Přímou na území lázeňské zóny se nachází Střední škola stravování a služeb Karlovy Vary a Základní škola a mateřská škola při zdravotnických zařízeních Karlovy Vary. V těsné blízkosti (cca do 500 m) od hranice lázeňské zóny se pak nachází Základní škola jazyků Karlovy Vary, Střední zdravotnická škola a vyšší odborná zdravotnická škola Karlovy Vary, TRIVIS – Střední škola veřejnoprávní Karlovy Vary a Vysoká škola finanční a správní.

Graf č. 8: Otázka č. 4

Graf č. 9: Otázka č. 9

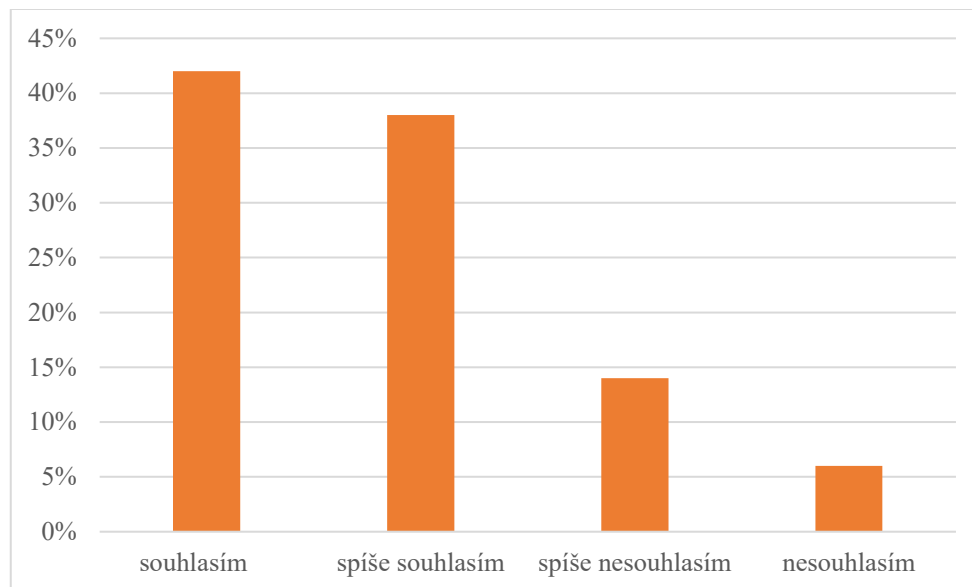

Třetí série otázek se týkala dopravní infrastruktury. Zkoumána byla kvalita dopravní infrastruktury, množství spojů MHD pro denní potřebu a počet parkovacích míst v lázeňské zóně.

První zkoumaná otázka popisovala celkovou spokojenost respondentů s kvalitou dopravní infrastruktury v lázeňském území. Zahrnut byl například stav silnic nebo chodníků, parkovací místa byla diskutována v samostatné otázce. S dostatečnou kvalitou souhlasilo nebo spíše souhlasilo celkem 80 % respondentů. Zbýlých 20 % s tvrzením nesouhlasilo nebo spíše nesouhlasilo (viz graf č. 10), což mohlo být způsobeno bydlením

v odlišné části lázeňské zóny, kde mohla být kvalita silnic a chodníků odlišná, než jak je tomu ve zbylých oblastech.

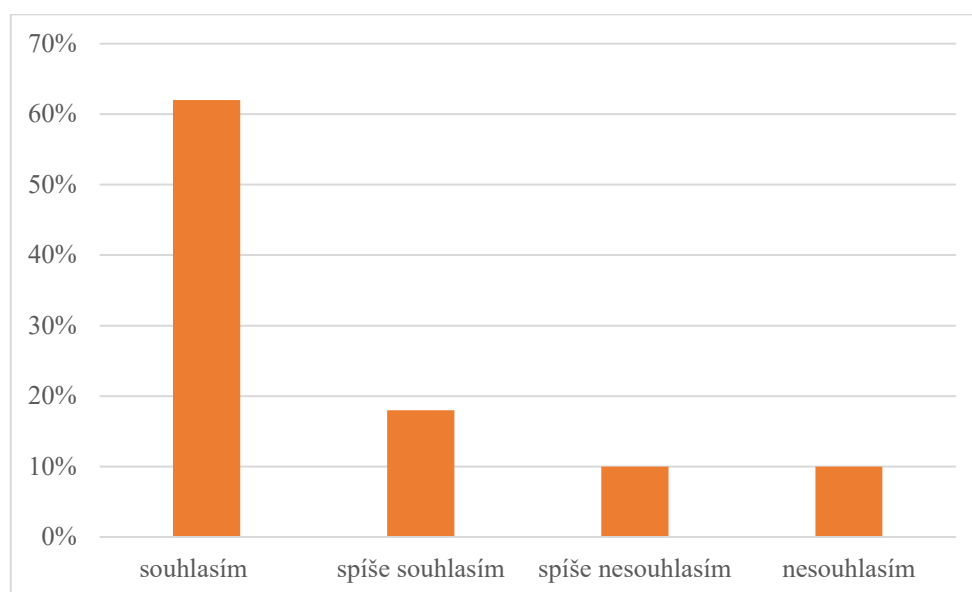
Graf č. 10: Otázka č. 5

Následující otázka se zabývá množstvím spojů městské hromadné dopravy (dále jen MHD) pro denní potřebu, přičemž z grafu č. 11 lze vyvodit, že většina obyvatel lázeňské zóny, konkrétně 80 %, byla s množstvím spojů MHD spokojena, to znamená odpověděla souhlasím nebo spíše souhlasím. Jedním z faktorů ovlivňující výše zmíněné odpovědi může být například skutečnost, že někteří respondenti vlastní automobil, a tudíž spojů MHD nevyužívají. Dalším z faktorů je vzdálenost bydliště od zastávky MHD. Lidé bydlící v periferních oblastech lázeňské zóny často využívají k dopravě zastávky, jež nejsou do analýzy z důvodu umístění zahrnuty. Tyto zastávky jsou z hlediska množství spojů více frekventované a jezdí zde větší množství autobusů, než je běžné ve zkoumaném území.

V příložené tabulce č. 7 je znázorněn počet zastávek nacházejících se na území lázeňské zóny. Pro lepší představivost byla vypočtena průměrná doba mezi jednotlivými spoji v pracovní den a v sobotu a neděli. Nejfrekventovanější zastávkou, co se spojů MHD týče, je zastávka Divadelní náměstí, kde průměrná doba mezi jednotlivými spoji v pracovní den činí 28 minut a během víkendu, tj. v sobotu a neděli, 39 minut. Nejhůře jsou na tom zastávky Křížíkova, U jezírka a Krále Jiřího, kde průměrná doba v pracovní den činí převratných 56 minut a o víkendu je to dokonce neuvěřitelných 82 minut.

Graf č. 11: Otázka č. 6

Graf č. 12 popisuje spokojenost respondentů s dostatečným počtem parkovacích míst v lázeňské zóně. S tím nesouhlasilo nebo spíše nesouhlasilo celých 66 % respondentů. To je způsobeno především skutečností, že obyvatelé lázeňské zóny nemají většinou možnost parkovat v těsné blízkosti svého bydliště, a to na úkor lázeňských hostů. Řada hotelů vlastní privátní parkoviště, která zabírají prostor pro zřízení parkovišť veřejných. Stává se tedy, že jsou rezidenti nuceni přes zákaz zaparkovat svůj automobil u pozemní komunikace, čímž jsou vystaveni možnosti udělení pokuty za parkování v zákazu zastavení. Zbýlý počet respondentů, který uvedl, že s tvrzením nesouhlasí nebo spíše nesouhlasí, většinou nevlastnil automobil nebo měl v rámci svého bydliště možnost parkování na vlastním pozemku, a to zejména v podobě garážového stání.

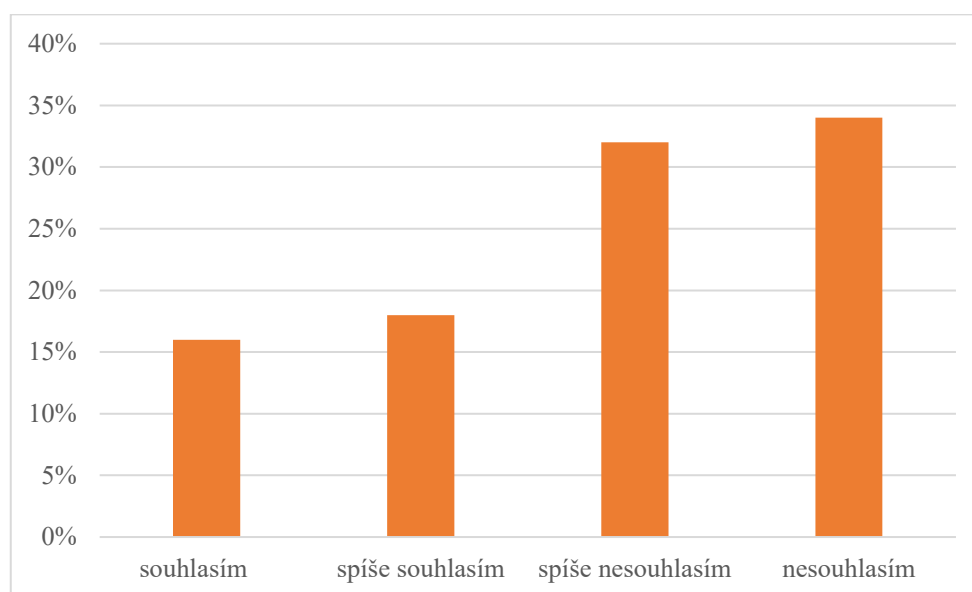
Tabulka č. 8: Počet spojů MHD v lázeňském území města Karlovy Vary k 10.07.2020

	Denní linky						Noční linky
Číslo autobusu, název zastávky, směr jízdy	autobus číslo 1, Lázně III., směr Globus *	autobus číslo 4, Lázně III., směr Křižíkova	autobus číslo 4, Křižíkova, směr Lázně III.	autobus číslo 4, U Jezírka, směr Lázně III.	autobus číslo 4, Krále Jiřího, směr Lázně III.	autobus číslo 2, Divadelní náměstí, směr OC Varyáda *	autobus číslo 52, Divadelní náměstí, směr Doubí
Počet spojů v pracovní den	35	5	16	16	16	38	5
První spoj v daný den	05:49	13:22	06:04	06:05	06:06	05:17	23:24
Poslední spoj v daný den	22:14	19:32	19:47	19:48	19:49	22:40	04:44
Průměrná doba mezi jednotlivými spoji	29 minut	90 minut	56 minut	56 minut	56 minut	28 minut	80 minut
Počet spojů v sobotu a v neděli	24	2	11	11	11	26	7
První spoj v daný den	06:18	06:48	06:04	06:05	06:06	06:35	23:24
Poslední spoj v daný den	22:14	07:30	19:47	19:48	19:49	22:40	5:59
Průměrná doba mezi jednotlivými spoji	42 minut	52 minut	82 minut	82 minut	82 minut	39 minut	66 minut

zdroj: Dopravní podnik Karlovy Vary (2020)

* linky s prázdninovým provozem, který nebyl do analýzy zahrnut

Graf č. 12: Otázka č. 7

Poslední skupina otázek znázorňuje demografické údaje o respondentech. Zjišťovány byly základní údaje o pohlaví, věku a délce trvalého pobytu v lázeňské zóně.

První zjišťovanou oblastí byla otázka zaměřující se na pohlaví respondentů. Výzkumu se zúčastnilo celkem 56 % žen a muži byli zastoupeni 44 % (tabulka č. 9). Lze tedy konstatovat, že se vyvážení respondentů z hlediska pohlaví podařilo relativně rovnoměrně zastoupit.

Tabulka č. 9: Pohlaví respondentů

Pohlaví	Procentuální zastoupení (%)
Muž	44
Žena	56

Další oblast se věnovala věkové struktuře respondentů. Ve věku do 15 let se dotazování zúčastnily celkem 2 % respondentů. Do věkové kategorie 16-64 let, tedy ekonomicky aktivního obyvatelstva, náleželo celkem 56 % dotazovaných. Poslední skupinu 65 let a více tvořilo 42 % dotazovaných, kteří jsou již v důchodovém věku (tabulka č. 10).

Tabulka č. 10: Věkové kategorie respondentů

Věková kategorie	Procentuální zastoupení (%)
0-15 let	2
16-64 let	56
65 let a více	42

Poslední ze zkoumaných otázek vyjadřuje, jakou dobu, konkrétně kolik let, v lázeňském území respondenti žijí, což znázorňuje tabulka č.11. Většina respondentů, tedy 68 %, bydlela v lázeňské zóně šestnáct let a více. V rozmezí mezi šesti a patnácti lety zde žilo celkem 14 % dotazovaných. Nejkratší dobu, tedy do pěti let, obývalo území 18 % respondentů.

Tabulka č. 11: Délka trvalého pobytu respondentů v lázeňské zóně

Délka trvalého pobytu na území lázeňské zóny	Procentuální zastoupení (%)
0-5 let	18
6-15 let	14
16 let a více	68

5 Závěr

Lázeňství je neodmyslitelnou součástí Karlových Varů. Spolu s Františkovými Lázněmi a Mariánskými Lázněmi tvoří Karlovy Vary lázeňský trojúhelník, jenž je nejvýznamnější lázeňskou oblastí v rámci Česka. S tím je spojeno také jednostranně zaměřené hospodářství, které je na lázeňském cestovním ruchu zcela závislé. Z tohoto důvodu je důležité zabývat se jednotlivými vlivy lázeňského cestovního ruchu, a to nejen na obyvatele, ale také na prostředí nebo ekonomiku jako takovou. Provedené dotazníkové šetření poukazuje na konkrétní vlivy lázeňského cestovního ruchu na místní obyvatele Karlových Varů. Za využití dotazníkového šetření byly nalezeny odpovědi na hlavní cíl práce a dílčí výzkumné otázky, kterými byly:

1. Do jaké míry ovlivňují turisté každodenní život rezidentů?
2. Jakými konkrétními způsoby ovlivňují turisté každodenní život rezidentů v lázeňské zóně?
3. Jaký lze předpokládat vývoj lázeňského cestovního ruchu v Karlových Varech?

Míru ovlivnitelnosti každodenního života rezidentů turisty je možné demonstrovat na grafu č. 1, kdy průměrná výše ovlivnění rezidentů přepočtená na procenta činí 66,7 % ovlivnění, přičemž 0 % představuje zanedbatelné ovlivnění, zatímco 100 % představuje maximální výši ovlivnění.

Způsoby, kterými turisté ovlivňují rezidenty byly klasifikovány celkem do tří kategorií. První kategorie se zabývala ovlivněním v oblasti kvality života. Významným zjištěním bylo, že respondenti většinou souhlasili nebo spíše souhlasili s tvrzeními, že v lázeňské zóně není široké spektrum pracovních příležitostí a že ceny nájmu, potažmo bytů jako takových jsou v lázeňské zóně vyšší, než jak je tomu v jiných částech města. Druhá kategorie se zaměřovala na ovlivnění v oblasti občanské vybavenosti. S tou byla většina respondentů spokojena, i když uvedla, že ceny potravin jsou v lázeňské zóně vyšší oproti cenám v ostatních částech města. Poslední kategorie zkoumala ovlivnění v oblasti dopravní infrastruktury. Zde bylo nejvýznamnějším zjištěním, že většina respondentů nesouhlasila nebo spíše nesouhlasila s tvrzením, že v lázeňské zóně je dostatečné množství parkovacích míst, a naopak souhlasila nebo spíše souhlasila s tím, že je zde dostatečné množství spojů MHD, i když dle přiložené tabulky č. 7 dosahují prodlevy mezi jednotlivými spoji až 30 minut. Čtvrtá kategorie zahrnovala otázky týkající se

demografických údajů. Výzkumu se zúčastnilo celkem 56 % žen a 44 % mužů, nejvíce byla zastoupena věková kategorie 16–64 let, tedy ekonomicky aktivní obyvatelstvo, přičemž 68 % respondentů žilo v dané oblasti 16 let a více.

V současné době lze predikovat krátkodobý pokles vlivu lázeňského cestovního ruchu na místní obyvatele, jenž je způsoben zejména snížením počtu návštěvníků vlivem koronavirové pandemie. Zrušen byl v letošním roce také Mezinárodní filmový festival, který je každoročně největším lákadlem pro zahraniční klientelu. Mimo jiné je omezeno konání řady akcí s vyšším počtem návštěvníků.

Využití bakalářské práce by mohlo být především pro účely Magistrátu města Karlovy Vary jako ukazatel míry ovlivnitelnosti místních obyvatel lázeňským cestovním ruchem. Dále by mohla posloužit široké veřejnosti k uvědomění si, jakými negativními vlivy může lázeňský cestovní ruch působit. V neposlední řadě slouží výzkum jako podklad pro podrobnější studii, v níž by bylo ku prospěchu realizování strukturovaných rozhovorů s místními obyvateli, které by mohly pomoci danou problematiku více rozvést.

6 Literatura a zdroje dat

6.1 Tištěné publikace

- ATTIL, P. (2011): Význam lázeňského cestovního ruchu pro regionální rozvoj. Sborník z konference Regionální rozvoj a cestovní ruch. Vysoká škola polytechnická Jihlava, Jihlava, s. 6–13.
- ATTIL, P., NEJDL, K. (2004): Turismus I. Vysoká škola hotelová v Praze 8, Praha, 178 s.
- BOŘÍK, O. a kol. (2008): Fabian Summer – o lázních císaře Karla IV. Fornica Publishing. Sokolov, 107 s.
- BUDÁK, F. (2002): Postavení lázeňství v transformačním období české společnosti. Magisterská práce. Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha, 90 s.
- BUDINSKÁ, J., ZERJATKE, P. (2006): Kapitoly z dějin lázeňství. Teplice: Regionální muzeum v Teplicích, Teplice, 164 s.
- BURACHOVIČ, S. (2018): Tajemné metropole – Karlovy Vary – lázeňská metropole západních Čech. Regia, Praha, 208 s.
- DOLEJŠÍ, M., MACHEK, B. (2016): Dravec Mattoni aneb Živá voda. Koniáš, Plzeň, 184 s.
- DOXEY, G. V. (1975): A causation theory of visitor-resident irritants. Methodology and research inferences. In: Travel and Tourism Research Associations Sixth Annual Conference Proceedings. September, San Diego, s. 195–198.
- ELIÁŠOVÁ, D. a kol. (2003): Kúpeľníctvo. Ekonóm, Bratislava, 150 s.
- FIALOVÁ, D. (2004): České lázeňství. Geografické rozhledy, 13(23), s. 76–77.
- FIALOVÁ, D. (2012): Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty. Výukový a metodický text. Nakladatelství P3K s.r.o., Praha, 58 s.
- FIALOVÁ, D. (2014): Lázeňství – spojení darů přírody a lidského umu. Geografické rozhledy, 24(1), s. 8–9.
- FIALOVÁ, D., NOVÁKOVÁ, A., (2011): Rizikové faktory pro cestovní ruch. Geografické rozhledy, 21(2), s. 28–29.
- FREYER, W. (2010): Tourismus – Einführung in die Fremdenverkehrsökonomie. Oldenburg Verlag, München, 595 s.
- GRÜNTAL, A. (1929). Geographie des Fremdenverkehrs. Aufgabe – Methode – System. In: Der Hotelbetrieb (Beilage zu Hotel), 12, s. 93–95.
- HAGUE, P. (2003): Market Research. A Guide to Planning, Methodology and Evaluation. Kogan Page Publishers, London, 278 s.

- HANZELKOVÁ, A., KEŘKOVSKÝ, M. (2017): Strategické řízení. C. H. Beck, Praha, 256 s.
- HLOUŠEK, J. (2016): Jáchymov-Joachimsthal. Vydala Kateřina Hloušová, Jáchymov, 1136 s.
- CHRÁSKA, M. (2016): Metody pedagogického výzkumu. Grada, Praha, 256 s.
- CHOVANEC, J. (1966): Československé přírodní léčebné lázně a přírodní léčivé zdroje: právní zabezpečení jejich rozvoje a ochrany. Vydavatelství obchodu, Praha, 100 s.
- NEJDL, K. (2005): Lázeňství v české republice na křižovatce svého výboje. In Czech Hospitality and Tourism Papers, 1(2), s. 8–9.
- NOŽIČKOVÁ, V. (2010): Jakými směry se ubírá geografie cestovního ruchu a rekreace na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze? Informace ČGS, 29(1), s. 11–22.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 448 s.
- SEIFERTOVÁ, V. (2003): Marketing v lázeňském cestovním ruchu. Jindřich Kraus – PRAGOLINE, 120 s.
- ŠAUER, M., VYSTOUPIL, J. (2011): Cestovní ruch očima geografie. Geografické rozhledy, 21(1), s. 20–21.
- ŠAUER, M., VYSTOUPIL, J., HOLEŠINSKÁ, A. a kol. (2015): Cestovní ruch – učební text. Masarykova univerzita, Brno, 477 s.
- ŠPRINCOVÁ, S. (1975): Úvod do geografie cestovního ruchu. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 74 s.
- ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): Geografie cestovního ruchu. Karolinum, Praha, 228 s.
- ŠUBRT, J. (2017): Pouliční umění a jeho vztah k cestovnímu ruchu v Praze. Bakalářská práce. Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha, 61 s.
- VÁGNER, J. (2011): Vývoj cestovního ruchu. Geografické rozhledy, 21(1), s. 4–5.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu ČR. Praha: MMR, 157 s.
- VYSTOUPIL, J., KOTÍKOVÁ, H. a kol. (2017): Městský cestovní ruch. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 170 s.
- WARSZYŃSKA, J., JACKOWSKI, A. (1978): Podstawy geografii turystyki. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 333 s.
- WILLIAMS, S. (2014): Tourism Geography: A new synthesis. Routledge, New York, 328 s.

6.2 Internetové zdroje

ARCČR 500 (2020): Produkty. Online dostupné na:

<https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500> [cit. 02. 08. 2020].

BECHEROVKA (2020): Historie. Online dostupné na:

<https://becherovka.com/cs/history> [cit. 11. 07. 2020].

BIOPLAN CONSULT S. R. O. (2012): Integrovaný plán rozvoje města Karlovy Vary V IOP, s. 29–30. Online dostupné na:

https://mmkv.cz/sites/default/files/dokuemnty/121105_iprm_iop_ts_schvaleny_dokument_mmr.pdf [cit. 10. 07. 2020].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2020a): Hosté a přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních. Online dostupné na:

https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU03a&z=T&f=TABULKA&skupId=1330&katalog=31743&str=v300&u=v300_VUZEMI_43_554961 [cit. 14. 07. 2020].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2020b): Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2020. Online dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-1-1-2020> [cit. 20. 07. 2020].

ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘIČSKÝ A KATASTRÁLNÍ (2020): Prohlížečí. Online dostupné na:

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(1xbmfrqnbvw02wllx4ws2bdt\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.verejne&metadataID=CZ-CUZZK-WMS-ZM10-P&metadataXSL=metadata.sluzba&head_tab=sekce-03-gp&menu=3115](https://geoportal.cuzk.cz/(S(1xbmfrqnbvw02wllx4ws2bdt))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.verejne&metadataID=CZ-CUZZK-WMS-ZM10-P&metadataXSL=metadata.sluzba&head_tab=sekce-03-gp&menu=3115) [cit. 02. 08. 2020].

DOPRAVNÍ PODNIK KARLOVY VARY (2020): Jízdní řády. Online dostupné na:

<https://www.dpkv.cz/> [cit. 11. 07. 2020].

DUMBROVSKÁ, V. (2014): Měření dopadů cestovního ruchu v městském prostoru. In: Pachrová, S., Doležalová, M., Šíp, J. (eds.) Aktuální problémy cestovního ruchu. “Cestovní ruch a jeho dopady na společnost”. Sborník z mezinárodní konference 26. – 27. února 2014, Jihlava, VŠP, s. 24–31. ISBN 978-80-87035-87-0. Online dostupné na: <https://ker.vspj.cz/uvod/konference/aktualni-problemy-cestovniho-ruchu-2020> [cit. 20. 05. 2020].

MAGISTRÁT MĚSTA KARLOVY VARY (2020): Místní poplatky. Online dostupné na: <https://mmkv.cz/cs/mistni-poplatky> [cit. 01. 08. 2020].

MINISTERSTVO KULTURY (2012): Karlovy Vary – Kulturní statek nominovaný v rámci západočeského trojúhelníku na seznam Světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Management plan – I. fáze: zpracování podkladů a úvodní analýzy, 179 s. Online dostupné na:

https://mmkv.cz/sites/default/files/dokumenty/karlovy_vary_mp_i.pdf [cit. 20. 07. 2020].

MOSER (2020): Úvodní strana. Online dostupné na: <https://www.moser.cz/> [cit. 11. 07. 2020].

SREALITY (2020): Byty. Online dostupné na: <https://www.sreality.cz/> [cit. 14. 07. 2020].

THUN (2020): Úvodní strana. Online dostupné na: <https://www.thun.cz/> [cit. 11. 07. 2020].

UNITED NATIONS WORLD TOURISM ORGANIZATION (2020): Úvodní strana. Online dostupné na: <https://www.unwto.org/> [cit. 14. 07. 2020].

VAN TUBERGEN, A., VAN DER LINDEN, S. (2002): A brief history of spa therapy. In: Annals of the Rheumatic Diseases. 61(3), 273–275. Online dostupné na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1754027/> [cit. 04. 08. 2020].

ZÁKONY PRO LIDI (2020): Zákon č. 164/2001 Sb. – Zákon o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon). Online dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-164?text=L%C3%A1ze%C5%88sk%C3%BD+z%C3%A1kon> [cit. 04. 08. 2020].

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník

Dobrý den,

ráda bych Vás jménem Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy požádala o vyplnění krátkého dotazníku. Dotazník je zaměřen na výzkum vlivu lázeňského cestovního ruchu na obyvatele lázeňské zóny v Karlových Varech. Každá otázka se tedy vztahuje pouze k území lázeňské zóny jakožto místa bydliště, nikoliv k městu jako takovému. Veškerá data jsou anonymizována a budou použita pro vypracování bakalářské práce zaměřené na cestovní ruch.

Děkuji, Tereza Horová.

1) Myslíte si, že turisté ovlivňují váš každodenní život?

neovlivňují

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

 zcela ovlivňují

2) V místě mého bydliště je prodejna potravin v docházkové vzdálenosti (do cca 5 min):

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

3) Prodejna potravin má ceny potravin stejně vysoké jako kdekoliv jinde:

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

4) V místě mého bydliště je dostupná běžná zdravotní péče (pediatr, praktický lékař, zubař):

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

5) V místě mého bydliště je dopravní infrastruktura v dostačující kvalitě (chodníky, silnice):

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

6) V místě mého bydliště je dostatečné množství spojů MHD pro denní potřebu:

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

7) V místě mého bydliště je dostačující počet parkovacích míst:

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

8) V místě mého bydliště je široké spektrum pracovních příležitostí:

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

9) V místě mého bydliště je dostatečná kapacita školských vzdělávacích zařízení:

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

10) V místě mého bydliště je vyšší cena nemovitostí/nájmů než ve zbylých částech města:

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

11) V místě mého bydliště je často nadměrný hluk z aktivit spojených s turismem (pouliční umělci, koncerty, festival, zahájení lázeňské sezony):

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

12) V místě mého bydliště pociťuji jazykovou bariéru:

- ☐ souhlasím
- ☐ spíše souhlasím
- ☐ spíše nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím

13) Pohlaví:

- ☐ muž
- ☐ žena

14) Věk:

- ☐ 0-15 let
- ☐ 16-64 let
- ☐ 65 let a více

15) V současném místě bydliště žiji:

- ☐ 0-5 let
- ☐ 6-15 let
- ☐ 16 let a více